

SOM

Publicació de cultura popular catalana. Núm. 308 · Any XXXIV

**16 de juny:
Dia Universal
de La Sardana,
Sardana a
interpretar
Arenys de Munt de
Ricard Viladesau**

Proclamació els dies
16 i 17 de març de 2013

ATENCIÓ CIUTADANA

Oficines d'Atenció Ciutadana
Xarxa territorial d'atenció ciutadana

Atenció presencial i personalitzada
Informació sobre serveis i tràmits de la Generalitat
Registre públic de documentació

Més informació: gencat.cat/oac

INFORMACIÓ + PERSONALITZACIÓ

OAC

OFICINES D'ATENCIÓ CIUTADANA

Barcelona
Sant Honorat 1—3
T 934 024 667

Cerdanya
Plaça del Rec 5
Puigcerdà
T 972 880 311

Girona
Plaça de
Pompeu Fabra 1
T 972 975 000

Lleida
Lluís Companys 1
T 973 703 500

Tarragona
Sant Francesc 3
Entl.
T 977 236 559

Terres de l'Ebre
Jaume I 2—4
Amposta
T 977 705 319

012
gencat.cat

 **Generalitat
de Catalunya**

Joan Domènech i Moner

El record del mestre Viader

El vaig tenir de mestre de música a Magisteri (1963-66) però els veritables deixebles són els del Conservatori, els particulars i els membres de les formacions corals que va dirigir a Girona. Tot i això, vaig poder conèixer l'home, el mestre, l'artista i, quaranta anys després, vaig escriure la seva biografia amb molt d'afecte, a base de xerrades molt divertides, amb l'Anna Maria, la seva filla, com a testimoni i còmplice. Josep Viader i Moliner va néixer a Girona el dia 1 de setembre de 1917 i hi ha mort el 25 d'octubre de 2012, després de 95 anys pletòrics d'activitat docent i creativa. No tinc pas l'espai aquí per una extensa síntesi biogràfica. Valgui, en tot cas, la pinzellada que recordi el seu pas com a jove cantaire, per les escolanies de les esglésies de Sant Feliu, el Mercadal i el Carme, com a instrumentista per l'Orquestra Bolero (després La Principal de Girona), com a director per la coral masculina del GEiEG (1948) amb la qual va obtenir un èxit esclatant al concurs d'Arezzo (1953) i, sobretot, per la trajectòria amb la Capella Polifònica que va fundar l'any 1957 i que va dirigir fins a 1989, amb la qual va obtenir gran prestigi i que va complementar amb Saba Nova i altres grups de cantaires juvenils i infantils. Tenia, també, la carrera de mestre i va ser professor de música de l'Escola Normal (1945-85) i director de la mateixa entre 1968 i 1978. Fou igualment professor del Conservatori Issac Albéniz entre 1949 i 1985 que, a més, dirigí entre 1965 i 1985. Va ser, encara, representant del Sindicat i de la Mútua dels Músics (1940-1976) i membre de la Comissió Diocesana de Música Sacra. A l'Ajuntament de Girona exercí de regidor entre 1958 i 1964. El 1982 va ser escollit Gironí de l'Any. El 1990 va rebre la Medalla President Macià i el 1991 la Creu de Sant Jordi de la Generalitat. Això, sense detallar els homenatges. Un cop jubilat encara va crear un Grup de flutes a l'Esplai de Girona. La seva obra és extensíssima. Hi destaquen 25 sardanes, la primera de 1941 i l'última de 1995. El fort són, però, les obres per a cant coral, els cànons, les obres instrumentals, religioses, adaptacions i harmonitzacions, les versions d'havaneres a mida del grup gironí Terra Endins, etc. És, possiblement, l'únic artista que en vida ha pogut veure un carrer i un auditori amb el seu nom. Reposa al cementiri nou de Vilarroja i, pel que vaig veure pels detalls del bloc de nínxols del costat seu, deuria haver de sentir moltes *bulerías*, *soleares* i *fandanguillos*. Proposo als amics cantaires anar-hi, una vegada a l'any, a cantar-li *La sardana eterna*. ■

SOM

Índex SOM núm. 308. Any 2013. Any XXXIV

El record del mestre Viader. Joan Domènech	3
Concert de Sant Esteve. Josep Vinaròs	4
Això és política? Jordi Puerto	5
El grup Macedònia i la colla Montgrí 2000. Jaume Nonell	6
La Principal de la Bisbal a l'edat de pedra. Antoni Torrent	9
Ressons de comarques	17
Efemèrides 2013	23
L'entrevista: Francesc Manaut i Clusella, Organitzador. Damià Daviu	24
Artistes i la Sardana: Palau Ferré	28
Llibres. Joan Gala	30
Amb la més bona voluntat. Ricard Jové	32
Capital de la Sardana. FSC	33
Sobre la FSC. FSC	34
La barretina. Antoni Mas	34
Oci. Núria Lorente i Amadeu Cuadrado	35

Imatge portada: Fotografia de l'escultura *Monument de la Independència*, obra dels escultors Jaume Rodri i Pep Solé.

Per a il·lustrar que Arenys de Munt serà la capital de la Sardana 2013. Fotografia: Josep M. Puig

A.P.P.E.C.
ASSOCIACIÓ
DE PUBLICACIONS
PERIÒDIQUES
EN CATALÀ

Director: Robert Roqué i Jutglà

Consell de Redacció: Gabriel Castelló, Damià Daviu, Joan Domènech, Joan Gala, Jordi Puerto, Antoni Torrent, Josep Vinaròs.

Coordinació editorial: Josep M. Puig

Cap de publicitat: Marta Rovira Juanola

Edita: GISC

(Grup d'Informadors Sardanistes de Catalunya)

Tel. 630 073420

Fax 972 841812

a/e: josepm@cantalozella.cat

Racolta de Dalt, 9 – 17850 Besalú

Imprimeix: Arts Gràfiques Cantalozella, SA

Dipòsit legal: GI-148-1980 – Any XXXIV

Col·laboren:

Diputació de Girona

Generalitat de Catalunya

Aquesta revista no s'identifica necessàriament amb les opinions expressades pels seus col·laboradors

Concert de Sant Esteve

En aquestes festes nadalenques i d'any nou que acabem de passar, la música arriba a la sensibilitat de les persones i desperta l'interès d'assistir als concerts, alguns dels quals ja tradicionals, un any darrere l'altre. Enguany hem assistit al concert que amb molta cura va preparar Sabadell Sardanista, amb el qual es va retre homenatge al mestre Manuel Oltra present a la sala, per haver assolit els 90 anys. No és fàcil encertar un programa que sigui plaent a tothom encara, però sabem que els sardanistes locals sempre l'encerten, sigui amb cobla sola o combinat amb altres propostes de la cultura catalana. En aquest cas, l'edició d'enguany ha estat molt brillant atès que l'entitat organitzadora va preparar un excel·lent programa. A la primera part hi actuà l'Esbart Sabadell Dansaire amb direcció artística de Maria Rosa Castells i amb acompanyament de la Cobla Jovenívola de Sabadell dirigida per Joan Gómez. Cal dir que l'actuació fou molt plaent i que el mestre Oltra va rebre l'afecte i estima de tots els presents durant tota l'actuació de la primera part, amb ballets exclusivament del mestre. S'hi interpretaren les danses: *L'Espolsada de Premià de Dalt*, *La Morisca de Gerri de la Sal*, *Contradansa d'Alenton*, *Contrapàs de Sant Genís de Palafoles*, *Bolangeria de la Ribera de Cardós*, *L'Espunyolet del Ripollès* i *Els Bombers Barcelonins*. Una primera part en la qual el públic va celebrar entusiàsticament l'actuació de l'esbart.

La segona part fou exclusivament de la Cobla Jovenívola de Sabadell amb direcció del mestre Joan Lluís Moraleda. L'organització va tenir present en la programació el cinquantè aniversari de la mort dels insignes compositors Eduard Toldrà, Ricard Lamote de Grignon i de Vicenç Bou: del primer s'interpretà la sardana *Atzavares i baladres*, del segon *Amical* i del tercer *Teresa*. Tres sardanes que han deixat una forta empremta davant dels diversos milers que se n'han escrit fins avui. De Toldrà i de Lamote de Grignon hem de fer palès la qualitat de les dues sardanes, que a voltes s'endinsen en la música clàssica de més qualitat. Els seus autors ens mostren els més depurats coneixements de la música. De Vicenç Bou hem de constatar l'esperit fresc i melòdic de totes les seves sardanes, que no absentes de qualitat i bon gust, arriben plenament a l'esperit dels sardanistes. El sardanisme deu molt a Vicenç Bou.

Cal no passar per alt l'excel·lent qualitat i bon gust del tible solista Oriol Oller en la interpretació de la sardana *Teresa* i del tenorista Marc Isan en la sardana *Amical*. Dos solistes de la Cobla Jovenívola de Sabadell de primer nivell.

Per acabar s'interpretaren *Els tres tambors* de Joaquim Serra, *Benvinguts* de Joan Lluís Moraleda i *Avi Botet* d'Enric Ortí.

Enhorabona a Sabadell Sardanista, que sigui per molts anys. ■

■ Fotografia d'en Lluís Franco

Jordi Puerto i Parramon
Periodista i escriptor

Això és política?

Quan vaig veure el senyor Mas fent seves les manifestacions que cridaven el milió i mig de participants, segons uns, o dos milions, segons d'altres, a la marxa de l'11 de setembre, vaig pensar: “Valgám Deu! El que li caurà damunt”. I així fou. No m'estranyaria gens que *El Mundo*, tot investigant, trobés documentació que també és responsable de la mort de Jesucrist, utilitzant el pseudònim de Ponci Pilats o Herodes, i que potser algun centurió d'incògnit els hi hagués lliurat, però que no es trobés enlloc, encara que el maniple més influent remenés a fons tot l'arxiu de l'Imperi Romà. Però tot plegat tan sols acaba de començar.

Des de llavors he vist i escoltat manifestacions de tota mena relatives al, com ell diu “Un nou Estat d'Europa” que crec que no cal repetir perquè estan en la ment de tots. Des del més repetit, que Catalunya tota sola era un fet no viable, fins que no serien vàlids els títols universitaris o que no es cobrarien les pensions, s'ha sentit per aquests mons de Déu de tot i una mica més. El ministre de Justícia Alberto Ruiz Gallardón va dir que en cas de separació, Catalunya no se'n sortiria i es va sentir que sotto voce hi afegia: “y España tampoco”. No ho ha tornat a dir més, li devien tocar el crostó. A mi em consta que aquest senyor no té un pèl de tonto, i que ha examinat les xifres que donen els economistes. Si ho feu observareu que ells, els espanyols, ho tenen molt més pelut.

En arribar a aquest punt em deturo i penso el perquè d'aquesta sèrie d'articles referits a la política. Potser perquè ningú més ho fa a la nostra revista, potser per la voràgine de l'època per la qual estem travessant, quan podria estarvos parlant dels professors de tenora que he conegut com Albert Martí, Josep Coll, Lluís Cotxo, Ricard Viladesau, Jordi Molina, Enric Ortí..., que segueixen les petjades de Pep Ventura, que fou el primer a utilitzar-la al Principat l'any 1858 i al que el segueixen porugament alguns d'altres.

O bé desenvolupar l'anecdòtic, on n'hi ha per donar i vendre, com aquell cas d'en Pere Moner, director i flabiol de la cobla Barcelona, aquella gran cobla, a qui varen trucar telefònicament des d'un poblet de terres de ponent, més

o menys a començament de la dècada dels cinquanta, per encarregar-li un lloguer i després de quedar amb la data, preu, etc. l'encarregador afegí: “per cert, si plugués no cal que pugim...” (en cas de pluja en no poder fer-se la ballada la cobla cobrava el 50%). A la qual cosa Pere Moner respongué: “doncs en cas que faci sol, tampoc”. I no hi varen anar.

Després de tots els merders que us he anat contant, em fa la impressió que ens calia a tots aquesta alenada d'aire fresc. Aprofitaré aquest punt per fer una pausa que ens dugui al dia 26, per així poder recollir si l'alenada continuarà o bé, com deia aquell d'allà: “todu nostru gosu en un posu ...”.

La pausa que he fet ha estat més llarga del que pensava, la sacsejada del 25 encara dura avui dia 30, veurem en què finalitza tot plegat. He passat el temps mirant d'entendre el que ha passat, i la realitat és que malgrat tot si s'analitza fredament tampoc ha anat tan malament: Ha votat més gent que mai fins al coeficient del 70% del cens, quan l'habitual era un 45%, i si afegim que hi ha un vot conjuntural que no vota mai, pràcticament en aquesta ocasió, han votat fins i tot els gats. Això sí, al senyor Mas sí que li han tingut en compte el seu viratge cap a, segons les seves paraules, “un nou estat d'Europa”, a la qual cosa s'hi ha afegit el càstig per les retallades que dissortadament ha hagut que fer per indicacions de don Mariano que, alhora, les rep de la senyora Merkel, la qual, com una formigueta, va escombrant cap als bancs alemanys. Tampoc es queda curt don Mariano, que aprofita per enviar cap a Espanya els beneficis que hi pugui haver i la gran majoria de les despeses, cap a les economies de les comunitats autonòmiques, oblidant-se alhora d'instruir el seu ministre d'hisenda i la vicepresidenta, respecte dels articles que va publicar *El Mundo* que, en paraules d'un periodista de Madrid, “era totalmente mendaz”, i obligava el poble a entendre per què els senyors Pujol i Mas tenien comptes a Suïssa, quan el pare d'en Mas, que va morir, la tenia al petit estat de Liechtenstein, situat entre Suïssa i Àustria. Potser és que de geografia en saben poc. Esperaré per veure si encetant el proper desembre, a tocar, les coses es clarifiquen una mica i puc cloure el present article amb una mica de coherència.

No ha millorat gens, seguim igual o pitjor. El senyor de la Wertgonya ens ha sortit amb l'estirabot d'una nova llei d'educació, continuant amb el seu criteri d'espanyolitzar. Per la meua part potser que ho deixi aquí, us desitgi un Bon Nadal i pensi que tot plegat no s'emmerdissarà més.

Que el proper 2013 ens sigui més propici, no és pas el que diuen, però tinguem confiança, que qui dia passa, any empeny, i des de fa 300 anys encara som aquí, perquè a totsuts ningú ens guanya. ■

El grup Macedònia i la colla Montgrí 2000

Dia: 30 de desembre del 2012, 6 de la tarda
Lloc: Palau de la Música. Barcelona
Esdeveniment: Presentació del disc Desperta del
Grup Macedònia dins el 14 festival Mil·leni

Grup Macedònia

Veus: Paula Noguer (Maduixa), Carlota Busquets (Pinya), Irene Carreras (Kiwi), Maria Farrés (Llimona), Sara Roy (Mandarina)
 Guitarres: Dani Coma, Ferran Martín
 Bateria: Guillem Barceló
 Trompeta: Jaume Coma
 Baix: Pep Pastor
 Altres: Manu Guix, anteriors cants de Macedònia

Colla Montgrí 2000

Balladors: Laura Coll, Alèxia Cordon, Emma Descayre, Eva Feliu, Berta Llusàs, Maria Moro, Neus Pagès, Estel Requena, Júlia Salvadó, Gerard Aliu, Ernest Llusàs, Eloi Martínez, Oriol Sais, Pau Requena, Albert Torrent i Marc Vila
 Vestuari: M. Assumpció Capella

El passat 30 de desembre va esdevenir per a la colla sardanista juvenil Montgrí 2000, de Torroella de Montgrí, un dia d'aquells que es recorden molt temps. No va ser pas un concurs o una actuació més. Era ballar al Palau de la Música acompanyant el grup Macedònia.

Enguany, aquest grup liderat pel castellarenc Dani Coma, ha editat un nou disc, *Desperta*, amb el qual fa la seva presentació la tercera generació d'aquesta formació que va fer el seu primer concert el setembre del 2001. Les noves Macedònia Sara, Carlota, Irene, Paula i Maria, van sortir d'un càsting fet a l'estiu del 2011 al qual es van presentar 467 nenes de tot el país.

Llegim a Wikipèdia: "En un inici, les lletres parlen de coses i temes que interessin a nens d'entre 8 i 13 anys, però el vocabulari, la posada en escena i la frescor que transmet el grup, fa agradar el producte a nens més petits i a gent més gran. Es tracte d'un pop naïf, seductor i sense complexos que s'acosta més que ningú als pensaments dels nens d'avui en dia".

El disc inclou la cançó *Ballen* i la seva lletra parla d'un noi i una noia que ballen en una colla sardanista. Als components de colles sardanistes infantils i juvenils aquesta lletra els parla de personatges i situacions que els són molt familiars i properes:

Toca assaig i estan els dos frissant
es saluden discretament
el cap de colla els diu: espereu-vos un moment
s'han mirat i ho han aprofitat
per donar-se un paperet
que hi diu que això que és seu:
és senzillament immens
Ballen i es claven la mirada puntejant
Riuen i somien que algun dia seran grans
Han somiat que ballen abraçats
fent punts lliures d'amagat
el cap de colla els diu: parelleta esteu badant
han quedat i estan emocionats
la rotllana ho està notant
l'airet se'ls queda curt i acceleren tots els punts

*Ballen i es claven la mirada puntejant
 Riuen i somien que algun dia seran grans
 Toca repartir però estan tant lluny d'aquí
 que obliden el compàs el temps se'ls hi ha aturat
 els altres balladors, els miren amb neguit
 fins que ella deixa anar; un testimoni tant.
 Riuen i somien que algun dia seran grans
 Ballen i es claven la mirada puntejant
 Riuen i somien que algun dia seran grans*

Pensant en aquesta cançó, el Dani Coma va creure que una colla sardanista podria acompanyar les noies en l'enregistrament d'un videoclip (encara pendent de realitzar) i després a la presentació del disc al Palau de la Música.

La Montgrí 2000, enguany a la seva primera temporada a la categoria juvenil, venia acreditada per les seves bones classificacions als Campionats de Catalunya Aleví primer, i Infantil després, tant en lluïment com en punts lliures i també per la seva trajectòria ascendent dins el Grup Montgrí Dansa. La seva edat mitjana, a l'entorn dels 14-15 anys, encaixava perfectament en la idea del Dani.

Així, ja van fer una coreografia de *Ballen* en la presentació del Campionat de Punts Lliures a Mollerussa amb un nou vestuari dissenyat per la Assumpció Susi Capella. Després vindria la proposta d'anar al Palau de la Música. Això ens omplia de satisfacció, no tan sols a la 2000 pel seu primer Palau, sinó a tota l'Associació Sardanista Continuitat.

Va ser un cúmul d'experiències i sensacions per a la 2000: preparar l'actuació, el vestuari, el sol fet de ser al Palau, a l'escenari i vestidors, treballar l'actuació amb tot l'equip de les Macedònia, sortir a escena i veure un Palau ple de gom a gom entusiasmat amb les noies i els músics, rebre uns entusiastes aplaudiments d'un nombrós públic infantil, però també de totes les edats que se sabien les lletres de les cançons, ballar en un escenari en el qual, un parell de cançons abans, hi havia estat el conegut Manu Guix cantant amb les

Macedònia i també la participació d'un grup de les anteriors fruites.

No recordem cap iniciativa similar en què es tracti un tema de sardanes, en aquest cas el de nois i noies d'una colla, amb termes tan propers a la generació a la qual va dirigida *Ballen*.

L'opinió dels balladors

- El primer dia que les *Macedònies* ens van dir d'anar al Palau de la Música va ser com un: "Fua!, com mola". Però no va ser res comparat amb quan varem arribar allà amb l'escenari, les cantants, els músics, els tècnics, tots a punt.

En començar els nervis anaven pujant. Al mateix moment que les noies cantaven a l'escenari, nosaltres repasàvem a darrere per no fallar en res. Quan ens va torcar sortir i en veure tota aquella gent allà mirant l'escenari, ja no sabies què havies de fer i els moviments sortien sols.

Va ser una experiència que mai desapareixerà del meu cap. Vull donar les gràcies a tothom que ho ha fet possible i sobretot a les *Macedònies* per donar-nos aquesta oportunitat!

Eloi Martínez i Devant

- Una experiència diferent de totes les altres, una experiència nova, inoblidable, curiosa, divertida, única... i un munt d'adjectius més que la poden descriure, però és la mateixa experiència: ballar al Palau de la Música. Això no passa cada dia, i quan succeix se n'ha de presumir.

Viscuda des de dins és genial. Veure com s'organitza tot, els nervis que es passen mentre es prepara, quan es fan els passos, alhora vas escoltant i cantant dins teu aquella cançó que ens tocarà ballar, i cada cop puguen més els nervis. Repasses la coreografia una i una altra vegada per dins, consultes els dubtes amb els altres balladors, els teus companys.

Rectifiques i la tornes a repassar fins a no equivocar-te, tot i que, per sort, encara no ho has fet, però per dins teu corre una mena de por estranya que et fa passar un mal moment, el moment abans de sortir a l'escenari i ensenyar el que nosaltres sabem fer.

Finalment arriba aquest moment, ens toca sortir a l'escenari. Agafes totes les teves forces internes, tota la teva

valentia i surts amb el cap amunt i pensant que no t'equivaràs i, per sort, no passa. Llavors es quan penses: tantes hores preocupant-nos per no equivocar-nos quan només hem sortit 3 minuts a ballar? Aleshores et sents més forta i amb ganes de repetir una experiència com aquesta, però tots sabem que no serà així, potser una de semblant, qui sap, però igual no.

Va ser una experiència genial viscuda amb altres persones amb qui no solem treballar, les Macedònia i Manu Guix. Tot plegat va ser genial i això ens ha marcat molt a tots i ens farà sentir més forts per a altres ocasions.

Gràcies a totes aquelles persones que han fet això possible.

Berta Llausàs

- A mi em va semblar una experiència inoblidable, ja que vam poder conèixer les *Macedònies* i vam tenir la sort de poder ballar amb elles. Molts de nervis, però tot se supera al final. Trobo que hem sigut molt afortunats de

poder anar al Palau de la Música a ballar en un concert seu.

Mariona Minobas

- Tenir l'oportunitat d'assistir a un concert a un lloc tan especial com és el Palau de la Música Catalana i col·laborar de la millor manera que sabem, ha estat una experiència fantàstica.

Tot i no ser el que estem acostumats a fer, crec que les sensacions finals van ser molt bones. Ha estat una experiència que ens costarà d'oblidar a molt de nosaltres.

Oriol Sais

- Sincerament, crec que una oportunitat com la que hem tingut la meua colla i jo no la té tothom i la vam saber aprofitar. Havíem suat de valent moltes setmanes abans per fer una coreografia rodona i l'esforç va valer la pena. Va ser una experiència increïble poder visitar i participar en una actuació al Palau de la Música del meu país. Per suposat, hem de donar les gràcies al grup Macedònia i a tots els que han ajudat a fer realitat l'experiència.

Gerard Aliu ■

1r CONCURS DE DISSENY: SAMARRETA DE LA SARDANA'13

Organitzat per la Coblà Marinada (Associació Cultural Adaniram)

OBJECTIU Dinamitzar i potenciar, amb una samarreta, la imatge de la SARDANA dins i fora del seu àmbit habitual. **PARTICIPANTS** Pot participar qualsevol persona i/o artista interessat: ciutadania en general, il·lustradors, grafistes, pintors, fotògrafs, etc. Els participants hauran de ser majors de 16 anys i es podran presentar de forma individual o col·lectiva. Cada concursant podrà presentar tantes obres com cregui oportunes. **TEMA** La Coblà Marinada busca i seleccionarà el disseny que permeti **promoure i mostrar la Sardana com una dansa tradicional i identitària del poble català, plenament activa i capaç de conviure amb la modernitat i la complexitat del s. XXI.** **FORMAT I CONDICIONANTS DEL DISSENY** El disseny no ha de portar CAP element que identifiqui la nostra formació (ja que l'objectiu d'aquest concurs no és la nostra promoció). - El disseny serà lliure i podrà incloure un dibuix, una frase (en català) o qualsevol combinació d'ambdues coses. En el cas d'utilitzar un *slògan*, aquest ha de ser inèdit. - El disseny pot ser a una o a dues cares. - Els participants hauran d'indicar el color de fons de la samarreta sobre el que ha d'anar muntat el seu disseny, però tot i que aquesta indicació serà tinguda en compte, ens reservem el dret de modificar-la segons els requisits dels procés tèxtil i la idoneïtat del tema i objectiu especificat. - La serigrafia del

disseny guanyador es realitzarà a una tinta (per tant el disseny haurà de jugar amb el color de fons i una tinta). **PRESENTACIÓ i ENVIAMENT DE LES PROPOSTES** El període de rebuda de les propostes és del dilluns 28 de gener fins el divendres 22 de febrer de 2013 a l'adreça de correu electrònic representant@coblamarinada.com i amb "1r concurs de disseny: samarreta de la sardana'13" com a títol de l'assumpte. Les propostes es poden presentar en un d'aquest dos formats (per ordre de preferència): Opció 1: Arxiu de dibuix en format vectorial. (PREFERIBLEMENT) Opció 2: Arxiu de imatge, (*.jpg) amb una resolució mínima de 768x1024 px. **JURAT** El jurat estarà format per un total de 15 persones: - Els 11 components de la Coblà Marinada. - 2 persones, externes a la Coblà, amb una relació directa amb el món sardanista. - 2 persones, externes a la Coblà, sense cap vinculació al món sardanista. **PREMI** S'estableix un premi únic de 200€ en metàl·lic i l'entrega gratuïta de 5 samarretes estampades al guanyador. Altres: 1. La Coblà Marinada garanteix la promoció de la samarreta i del nom del dissenyador a través de les gairebé 150 actuacions anuals que fa arreu de Catalunya. 2. La Coblà Marinada garanteix la promoció de la samarreta i del nom del dissenyador a través de la seva pàgina web, mailing intern i xarxes socials on la Coblà Marinada hi té presèn-

cia. 3. La Coblà Marinada oferirà la possibilitat de distribució de la samarreta a totes les entitats sardanistes, colles sardanistes i cursos de formació i promoció de la sardana. Els participants cediran els drets de reproducció i d'estampació del disseny a la Coblà Marinada (Associació Cultural Adaniram), que llicenciarà l'obra en forma de Creative Commons (compartició amb reconeixement), de forma que podrà ser emprada per a qualsevol persona i/o entitat sempre que se'n respectin els drets. **VEREDICTE** El veredict del jurat es farà públic el dilluns 4 de març de 2013, a través de la pàgina web de la mateixa coblà (www.coblamarinada.com), correu electrònic i a totes les xarxes socials on té presència. El jurat només podrà escollir un disseny guanyador i no donarà cap accèssit. El jurat es reserva el dret de declarar el concurs desert. El veredict del jurat serà inapel·lable. Els drets relacionats amb el disseny guanyador (i tots els seus continguts) se cediran a la Coblà Marinada (Associació Cultural Adaniram). **ALTRES** La participació en aquest concurs pressuposa l'acceptació d'aquestes bases. Qualsevol aspecte no previst en les bases serà resolt per l'organització. L'organització del concurs es reserva el dret de modificar els terminis i bases del concurs. L'organització es reserva el dret de no publicar aquells dissenys que consideri inapropiats.

La Principal de la Bisbal a l'edat de pedra

Justificació del títol

Les primeres gravacions comercials de sardanes s'enregistraren en discs constituïts per pols de pissarra aglomerat amb un tipus de laca importada d'orient, pesats i fràgils. Els primers discs de 10 polzades pesen uns 210 grams. Aquí se'ls coneix amb el nom de *discs de pedra* o de 78 rpm. A la resta de l'estat, normalment, se'ls anomena *discos de pissarra*.

Conjugant la trilogia Principal de la Bisbal, sardanes i els discs de pedra, fàcilment s'arriba a la conclusió que es tracta de les primeres gravacions de sardanes que, justament a la tardor de 2012, compliran 110 anys. Per tant és la història sonora de la cobla i dels instrumentistes. Crec que aquest document serà ben rebut per qualsevol estudiós del tema.

No em consta que, fins avui, s'hagi fet un treball d'aquesta temàtica; recuperar gravacions centenàries de sardanes en disc de pedra a 78 rpm. Possiblement descobrirem desconcertants coneixements i sensacions. En aquest cas, *val més un so que mil paraules*. Però, perquè això sigui possible, han de confluïr diverses variables.

Recerca de material, una tasca complicada

1a. Aconseguir el disc.

Comporta dies i hores de recerca per mercats, brocanteries, subhastes i contactes diversos en botigues de compravenda. Són moltes hores invertides i, sobretot, molta paciència i constància. Sortosament, de tant en tant és compleix la dita: *qui busca troba*.; però el fet és sols el inici del procés.

2a. Trobarlo en bon estat.

Una condició molt important, si no, s'ha perdut temps i diners. Els principals defectes dels discs solen ser:

A. Disc guerxat. Defecte produït per guardar-lo' molt temps en una posició inadequada. No es pot corregir.

B. Escrostonat. Un defecte força corrent, per la fragilitat del material.

C. Fongs i/o pols al microsolc. Defecte comú a la majoria de discs. És un simple problema de neteja.

D. Ratllades. Si no abunden i són de curta durada, és restaurable. Si el disc és de gran valor històric es pot fer una restauració manual.

E. Excés de soroll de fregit. És el defecte més corrent. El disc s'ha malmès per l'ús d'agulles inapropiades o gastades. Si no és molt accentuat és recuperable. Però cal remarcar que els discs de música popular, estaven en mans del jovent que no els tractava amb la mateixa cura que la gent assenyada i amant de la música més *selecta*. A la funda d'un disc de l'escolania de Montserrat hi havia aquesta nota escrita a llapis: *canviar l'agulla abans de tocar-lo*.

Sumant i/o combinant tots aquests condicionants, de tant en tant se'n pot trobar algun d'aprofitable.

F. Edicions reduïdes. A les primeres emissions, del 1902 fins al 1906, se'n premsaven sèries de 300 a 500 unitats. Si la gravació tenia acceptació se'n feien reedicions aprofitant la mateixa matriu. El preu dels discs de música popular variava entre 3 i 6 pessetes segons el diàmetre.

G. Al pas del temps, aquests discs s'havien convertit en un destorb per als descendents dels propietaris. Els més inconscients els han tirat al contenidor pertinent, d'altres han trucat al brocanter i, amb una mica de sort, han cobrat quatre rals de pesseta. D'altres, els responsables, seguint la voluntat dels avantpassats, els han guardat al cap de casa o a l'habitació dels mals endreços d'on sortiran plens de pols i fongs.

Aquesta exposició ajudarà a valorar la quantitat de condicionants que han convergit perquè avui tinguem la possibilitat d'escoltar alguna d'aquestes gravacions més que centenàries. Però tenim un avantatge: els mitjans actuals de reproducció són infinitament millors i disposem d'un potenciòmetre i un amplificador que permeten millorar el volum i la qualitat del so.

Cronologia dels enregistraments

L'enginyer alemany Emili Berliner, nascut a Hannover el 1851, emigrà als EUA el 1870. Desenvolupà l'activitat professional a la companyia telefònica, inventà i patentà el disc pla. El 1887 gravà un poema amb la seva pròpia veu. Patentà el sistema i la marca Gramophon. Després d'uns 10 anys d'assajos a Amèrica, retornà a Europa i pactà una concessió a una fàbrica londinenca de màquines d'escriure que va esdevenir la primera sucursal europea de Gramophon. D'aquesta manera, Londres esdevé la capital europea del disc pla. La missió d'aquesta sucursal era desplaçar els tècnics de gravació a les capitals europees que oferien més possibilitats d'enregistraments sonors.

Mentrestant, E. Berliner construeix la primera fàbrica a Hannover (Alemanya) on premsa totes les gravacions europees que feia la sucursal anglesa. Des de 1900 fins a 1903, surten al mercat els primers discs Gramophon Berliner's, de 17,5 cm de diàmetre, amb una capacitat de gravació inferior a 2 minuts, formats per una xapa de zinc lacada, gravats a una sola cara i de bona qualitat sonora. En el fons es tracta d'una promoció per a tot Europa. Les figures consagrades recelen l'invent i sovint són les segones figures les que s'avenen a enregistrar. Durant aquesta fase, es graven a Barcelona notables quantitats de discs de temàtica diversa. Destaquen com a capdavanters, corals i la Banda de la Casa de Caritat de Barcelona que premsa els primers onze discs de música de banda. En aquest lot s'hi troben cinc sardanes. Fonovillasar disposa de tres gravacions: una sardana i dos ballables.

Prompte arriba l'èxit de l'empresa, i Gramophone (sucursal francesa de Gramophon) edita els primers discs comercials. El fet diferencial és la desaparició de l'etiqueta del disc del nom Berliner's; però continuarà un cert temps premsant discs de 17,5 amb l'única marca Gramophone. A la vegada s'inicia l'edició d'un nou format de discs que tindrà llarga vida; el de 22,5 cm de diàmetre, d'una capacitat de gravació de poc més de tres minuts. El distintiu d'aquest nou tipus de discs és un gos, de nom Nyper que està escoltant el so d'un gramòfon. Aquest distintiu va desaparèixer als inicis de la dècada dels anys 30 i va reaparèixer la dècada dels 60 per anunciar una marca de televisors.

Sistemes de gravació

El suport

Hi ha una llarga varietat de suports sobre els quals s'han fet gravacions; però ara sols interessen:

A. Sobre rotlles de cera verge, propi del fonògraf.

B. El disc pla de Gramophon, que és el que afecta al present article.

Tipus de gravació

Gravació acústica. D'antuvi els enregistraments són un procés físic, conegut com *gravació acústica*. Es basa en una campana exterior que capta les vibracions sonores, les trameta a un vibràfon i aquest a una agulla d'acer que llaura un solc en forma d'esprial sobre una superfície circular i plana. Aquest sistema s'emprarà fins a mitjans 1927.

Per entendre i valorar aquest sistema tan primitiu s'adjunta a l'article una fotografia d'un estudi de gravació americà de 1920.

Gravació elèctrica

Representa un grandios salt qualitatiu del sistema. Per primera vegada l'electricitat entra en el procés d'enregistraments de discs. Des de 1927 fins que arriben les gravacions a 45 rpm al voltant de 1957 s'emprava un sol micròfon (gravació mono).

S'inicia als EUA al voltant de 1925. A Europa cada discogràfica la implantarà quan ho cregui més oportú. Una de les més matineres fou la Regal, que la fa servir des de 1926. Als discs i figurava una dada: *gravacion viva tonal*. Aquesta informació constarà durant dos o tres anys.

La discogràfica Gramofón, comença la gravació elèctrica l'abril de 1927. El distintiu que acredita el nou sistema de gravació és el signe d'un triangle, (^), imprès al final del número de la matriu. Va durar uns dos anys.

Els enregistraments a 78 rpm, van desaparèixer durant el període 1954-57 i són substituïts pels discs senzills a 45 rpm, de 17,5 cm de diàmetre amb una capacitat de gravació equivalent a quatre discs de 78 rpm. Representaren un grandios avenç comercial, qualitatiu, còmode d'ús i d'emmagatzematge. D'aquesta manera els discs senzills de vinil a 45 rpm posen fi a l'edat dels romàntics discs de pedra a 78 rpm.

Tipus de reproducció

Cal diferenciar tres etapes.

A. Gramòfons de campana exterior. De bell antuvi és un procés invers a la gravació. L'agulla trameta les vibracions a una campana exterior o a una caixa de resonància. El sistema no permet augmentar el volum de la música. El preu de venda rondava les 200 ptes. El descobriment provocà reaccions divergents. Uns opinaven que amb aquest invent passarien a l'eternitat, mentre que d'altres li feien fàstics i el qualificaven de barruer i propi de la *classe popular*.

B. Al voltant de 1925, surt al mercat un moble toca-discos de fusta noble amb caixa de ressonància interna i estants per emmagatzemar discs. Podia regular mínimament el volum de la música. Aquest model té una gran acceptació i es fabrica durant decennis, amb la radiofonia incorporada.

C. Reproducció elèctrica. Surten al mercat els giradiscs dotats de motor elèctric i altaveu de control de so que van evolucionant ràpidament: portàtils, automatismes, mobles mixtos ràdio tocadiscos...

Conclusions finals

Considerant els condicionants i les característiques exposades, cal valorar moltíssim la qualitat de les gravacions acústiques, especialment als inicis, des de 1902 fins a 1915. A partir d'aquesta data milloren les gravacions i també la qualitat dels discs i dels intèrprets. L'ús de la gravació elèctrica, entre de 1927 i 1928 –segons cada discogràfica– representarà una autèntica revolució.

Síntesi històrica de la Principal de la Bisbal

Durant els segles XVIII i XIX, Figueres, Castelló d'Empúries i especialment la Bisbal d'Empordà foren tres pols importantíssims de formació i consum de música. Entre els musicòlegs destaca el mestre de capella Joan Carreras i Dagas. Alguns dels seus deixebles fundaren i/o formaren part de diverses cobles. Aquest és el cas de la Principal de la Bisbal.

Acta fundacional

L'eco bisbalenc del 25 de març de 1888 descriu l'esdeveniment amb tota mena de detalls. *Habiendo los individuos de la música Vella, de esta población concebido el*

■ La Principal de la Bisbal el 1892, una fita per la còbala.

plan de organizar una orquesta que atienda el progreso experimentado por la música en general y especialmente en las músicas ampurdanesas, fue preciso disolver dicha música Vella quedando poco después realizado el plan concebido. Viéndonos precisados a cambiar el nombre de la orquesta por haberse apropiado del de Vella por Juan Barrera Nardo...se llamará de hoy en adelante Orquesta Principal de la Bisbal. José Canet.

La Vella de la Bisbal, però, continua la seva activitat durant uns quants anys més.

Els fundadors:

- Josep Canet (1888-1894), de Torroella de Montgrí. Representant i contrabaix.
- Robert Mercader (1888-1891), de Celrà. Director, violí i flabiol.
- Rafel Godó (1888-1914), de Sant Pere Pescador. Clarinet i Primer tible.
- Josep Casanovas, *Peixero* (1888-1891), de Palamós. Tible i fluta
- Josep Collboni (1888-1891), de Sant Antoni de Calonge. Primer tenora.
- Marià Marenyà (1888-1891), de Palafrugell. Segon tenora.
- Sebastià Vila (1888-1891), de Girona. Primer cornetí.
- Simón Teixidor (1888-1891), de Flaçà. 2n cornetí
- Narcís Martí, *Sisó* (1888-1891), de Cornellà. Primer fiscorn.
- Jacint Saló (1888-1916), de Santa Coloma de Farners. Segon fiscorn.

La manca de trombó era freqüent. Algunes cobles van trigar molts anys a incorporar-lo.

Les primeres cites

L'actuació més antiga que he pogut ressenyar és a la Festa Major de Palafrugell els dies 20, 21 i 22 del mes de juliol de l'any 1889. La nota diu: *han sido contratadas las reputadas orquestas Fatchendas de Sabadell y la de "La Bisbal" que goza de justa fama en el Ampurdan para la ejecución de las sardanas.* Queda el dubte si és la Vella o la Principal, però seria lògic que si fos la "Vella" hi constés.

L'agost de 1890 no podia faltar a la Festa Major de la seva vila. La cita diu: *El programa de las fiestas apenas variará los tres primeros dias. Después de los Solemnes*

Oficios hubo por la mañana pasa-calle por las orquestas y sardanas en la plaza de la Constitución. A partir de la tarde, concierto en el Casino de los Arcos por la orquesta "La Principal de esta Vila."

L'any següent sembla que a la Bisbal es declara una epidèmia de tifus i còlera que obligà a suspendre la Festa Major.

La primera avaluació

L'octubre de 1892 España commemora pomposament el *Act.º Centenario del descubrimiento de América*. Enmig de tota mena de *fiestas y festejos*, el dia 8 s'organitza un concurs de *coplas ampurdanesas* al teatre Tívoli de Barcelona. Heus ací les cobles que hi prenen part i el veredict del concurs.

Modalidad de lectura a la vista:

- 1r Los Russiñols de Castelló d'Empúries
- 2n La Principal de la Bisbal
- 3r La Farnense de Santa Coloma de Farners
- 4t Los Petits de Tortellà
- 5è Pep de Figueras.

Modalidad de ejecución:

- 1r *Compartido*: Los Rossñols de Castelló i la Principal de la Bisbal
- 3r Pep de Figueres
- 4t La Farnense
- 5è Los Petits de Tortellà.

De les *coples* participants cal destacar la qualitat de Los Russiñols, la veterania de la Farnense i la baixa forma de l'Antiga Pep que passa per un moment difícil; fa dos anys que ha mort en Benet Ventura i Llandrich, fill del mestre innovador, en Pep Ventura.

El veredict d'aquest primer concurs posa a prova la qualitat musical de la Principal de la Bisbal. La qualificació és "de notable alt", malgrat que feia un any que la cobla havia canviat més de la meitat dels instrumentistes i el mestre Josep Maria Soler n'havia assumit la direcció. Sembla que falta practicar una mica més la conjunció en l'execució a la vista.

Però, a primer cop d'ull, sobta que sols s'hi presentin cinc *coplas*. Se'n troba a faltar algunes de renom. Per què? Qualsevol reflexió al respecte no deixaria d'ésser una arbitrarietat. Però no hi ha cap dubte que el resultat d'aquest concurs va portar de bracet més contractes i més revalorització.

Successives actuacions

L'any 1893 la cobla actua a *las Fiestas Mayores y Ferias* dels pobles de la província de Girona. No he trobat cap

actuació fora de la zona. Són èpoques políticament i socialment complicades.

El dia 24 d'agost de 1894, la cobla actua al club Velocipedista del carrer Valencia de Barcelona. En aquest club hi havia ,també, una colla sardanista que organitza ballades i concursos. Aquest any, la cobla és contractada per actuar a les festes de la Mercè de Barcelona. *La Vanguardia* del dia 23 de setembre descriu una interessant audició al carrer Doctor Dou. El cronista ressenya:

Anoche tuvimos el gusto de oír las escogidas piezas que ejecutó la orquesta «La Principal» de La Bisbal en el Gran café de Lyon. Empezóse el concierto con una fantasía para instrumentos pastoriles del Mtro. Carreras, la cual nada dejó que desear por su ajuste y afinación, y por lo bien dirigida que fue por el joven compositor y profesor de la propia orquesta don José M. Soler, que valió á la misma una salva de prolongados aplausos. Poco después siguieron seis sardanas de las más escogidas de su repertorio, entre las que descuellan una de fiscorno y otra de tenor, que fueron también aplaudidísimas, y que dejaron completamente satisfecho al numeroso público que las escuchaba.

És una ressenya molt explícita. Conté algunes dades dignes de ressaltar, com la interpretació de sardanes obligades. Parla de *una fantasía para instrumentos pastoriles*. Cal entendre que es tracta de flabiol, tible i /o tenora. Continua relacionant la sardana amb el qualificatiu de *payeses i pastores del Ampordà*. Aquesta etiqueta acompanyarà la sardana dins i fora del país durant més de dos decennis. Però, francament, és un escrit que diu molt de la bona qualitat de la cobla.

El període 1896-1901 fou especialment dur, inclemències climatològiques, la pèrdua de les darreres colònies d'ultramar, gran crisi econòmica... tant és així que no he aconseguit consignar actuacions fora del seu àmbit local; però l'any següent va ser transcendental per a la cobla.

La primavera de 1902, el fill d'Alfons XII arriba a la majoria d'edat, jura la Constitució i és proclamat rei d'Espanya amb el nom d'Alfons XIII. Espanya, amén de la crisi, destina fons estatals per a celebrar el singular esdeveniment. Barcelona, com a cap i casal de Catalunya, concentra aquestes festes a la diada de la Mercè. Així s'estalvia algun *caleró*. Els actors d'aquesta magna olimpíada foren ciutadans dels Països Catalans. Es programen tota mena de competicions esportives, nàutiques, culturals... fins hi tot de la darrera novetat: la mecanografia. En la part de balls regionals, entre d'altres, no podia faltar-hi la sardana.

Així, el dia 28 de setembre, a les 10 del matí, *Concurso de Coplas al Teatro Novedades*. Sardana d'obligada interpretació: *Lo toch de la oració* de Pep Ventura, més la de lliure elecció.

Ordre d'actuació:

1 Unió Cassanense. Sardana: *La filla del marxant* de J. Garreta.

2. La Principal de Peralada. Sardana: *La publilla ampurdanesa* de J. Serra.

3. Antiga Pep de Figueres. Sardana: *Arre Moreu* de Pep Ventura.

4. La Vella de la Bisbal. Sardana: *La pastoreta*.

5. Los Montgrins. Sardana: *La bola de neu* de P. Rigau.

6. La Moderna de Llagostera Sardana: *Flor d'un dia* de Pere Guanter.

7. La Agramont de Castelló d'Empúries. Sardana: *Vaquera* A. Agramont.

8. La Principal de la Bisbal. Sardana: *La Fada* de J. Garreta

9. Orfeó Cassanenc. Sardana: *Raig de lluna* de Felip Cervera.

Veredict del jurat:

- 1r. premio compartido: Medalla d'or i 1000 ptes para la *Principal de la Bisbal* y la *Principal de Peralada*.

- 2n. Premio compartido: Medalla de plata i 500 ptes. para *Unión Cassanense* y *Los Montgrins*.

- 3r. Premio compartido para *Agramont de Castelló* y *La Moderna de Llagostera*.

- Accèssits: *Compartidos para Antiga Pep* i *Orfeó Cassanense*.

- Sense guardó: *La Vella de la Bisbal*.

Comentaris:

La Principal de la Bisbal. Una ressenya diu: *Sin disputa es la que mejor interpretó el tema obligado, especialmente el tenor A. Martí...* tocant ambdues composicions: *Per tu ploro* i *La Fada*.

Los Montgrins. El cronista de torn escriu: *Fué especialmente brillante la ejecución de la sardana de libre ejecución* *La bola de neu*.

La Union Cassanense. Nota de premsa: *Fué sumamente aplaudida tanto en la composición obligada como en la de libre elección*.

Els primers enregistraments:

Està perfectament demostrat que, ja des de 1900, a Barcelona hi havia un equip estable de gravació de la discogràfica anglesa Gramophon. La Banda de la Casa

de Caritat de Barcelona enceta les gravacions amb un reguitzell de 10 discs dels quals la meitat són sardanes. Tot seguit serà la Coral Catalunya Nova del mestre Morera que enregistra 15 discs, entre els quals es troba *Els segadors (himno patriótico catalan.)* Segueixen l'Orfeo Català, el Coro del Teatre Gran via de Barcelona i d'altres.

El 8 de febrer de 1901, a l'Hospitalet de Llobregat *el Sr. Farrés dió varias audiciones con el Gramophon de Dn. Justo Oliveras que gustaron mucho por su mitidez*.

El 21 d'agost de 1901, a Beguda Alta entre els estíuejants burgesos de Barcelona *se celebraban animadas sesiones de Gramophon*.

Però el més important que fa referència al present tema és una nota que publica *La Vanguardia* el dimarts dia 30 de setembre de 1902, l'endemà del veredict del concurs de *Coplas Ampurdanesas*, que diu:

La Colpa la Principal de la Bisbal, que obtuvo el primer premio de honor... acaba de ser contratada por una importante casa inglesa (Gramophon) que se dedica a la venta de gramófonos en esta ciudad, para impresionar algunas sardanas de su extenso repertorio.

Doncs bé, els tècnics de gravació respectaren escrupolosament l'ordre que el jurat havia atorgat i comença els enregistraments *La Principal de la Bisbal*. És de pura lògica que la cobla seleccionés les millors sardanes del repertori. Dels títols subratllats se'n disposa d'una còpia digitalitzada. La llista de les primeres gravacions és:

La Victor Salon Orchestra en los años 20. (George H. Clark Radioana Collection. Archives Center, National Museum of American History, Smithsonian Institution.)

FONOVILASSAR78

Estudi de gravació de 1920.

Visca la veu del poble d'A. Agramont – *Crit de Pàtria* de J. Serra - *La pubilla ampurdanesa* de J. Serra – *La perla de Catalunya* de P. Rigau – *Perlas i diamants* de J. Serra. – *Un petonet d'amor* de P. Rigau – *Recorts de cuaresma* de F. Carré - *La noya ampurdanesa* de P. Rigau – *Anyorança* d'E. Morera. - *Lo toc de oració* de P. Ventura – *La rondalla* de J. Garreta – *Lo foc de la Bisbal* d'A. Agramont – *Lo cant dels aucells* de J. Garreta – *Ayre ayre* de P. Rigau – *La Rosada* de J. Garreta. – *La bola de neu* de P. Rigau – *Griselda* de J. Garreta... I fins a una vintena de títols entre 1902 i els primers mesos de 1903. Va continuar enregistrant, en exclusiva, fins al 1905. A partir d'aquest any i fins al 1908, la discogràfica va fer reedicions a la seva filial Zonophone, que edita, a baix cost, tot tipus de música popular, inclosa la sardana.

Un incendi a la fàbrica de premsar discs ubicada a Hannover, va obligar a repartir les matrius entre les fàbriques Victor Record d'Anglaterra i la Fonotipia Italiana de la marca Odeon. Aquesta provisionalitat s'acabà el 1913, quan la Gramophone francesa, establerta a Barcelona és adquirida per la nova societat S.E.G. (Sociedad española del Gramófono). Europa era a les portes de la primera guerra mundial, aquest és el motiu de l'adquisició de la sucursal francesa instal·lada a Barcelona des de 1908.

La situació política europea durant el període 1909-1918 no afavoreix l'evolució de la indústria discogràfica. Per altra part, tant la novetat del moment com el consum de música enllaunada, no era a l'abast de totes les butxaques. Els treballadors són els destinataris de la música popular; però, tot i això, esdevé un luxe fora del seu abast.

Però, on es feien els enregistraments?

Totes les recerques apunten que es feren al *Palacio de las Bellas Artes* de Barcelona, (passeig de Llius Companys, cantonada amb el carrer Pujades), edifici enderrocat després de la guerra civil.

Enregistraments de la Principal de la Bisbal

Durant el període 1902-1954 les gravacions acústiques a 78 rpm han superat tres etapes.

1a. A les beceroles de la gravació acústica. (1900-1918)

2a. Perfeccionament del propi sistema (1918-1927).

3a. Aparició de la gravació elèctrica a 78 rpm, variable des de 1927 fins a 1954-57 quan surt al mercat la gran novetat, el microsollc a 45 rpm que posa fi a *l'edat de pedra*, als pesats discs a 78 rpm.

1a etapa. Les beceroles.

Històricament és l'etapa més interessant perquè posen en evidència certs conceptes editats que no s'ajusten a la realitat del moment.

També justifica les queixes de molts crítics sobre l'aparició de ritmes aliens a la sardana de Pep Ventura que envaeixen les audicions, i es pregunten, on són aquelles melodies que descriuen la nostra terra, la vida empordanesa, les costums, els cants de la padrina quan fila, dels pagesos, dels pastors... amén d'algunes melodies de moda a Europa que s'instrumentaven a ritme de sardana?

Pel que fa als nous ritmes queda perfectament demostrat escoltant algunes de les primeres gravacions. Aquest ritme permet ballar una sardana, un pasdoble o acompanyar una parada militar. És un estil que es percep perfectament en aquesta etapa. El fet escandalitza els crítics més ortodoxos i garants de la puresa de la sardana. Aquest sentiment ha perdurat durant decennis i decennis.

Components de la Principal de la Bisbal (1888 - 2013)

És molt complicat fer una relació dels components de la Principal de la Bisbal al llarg dels 125 anys d'existència. Qui-sap-los arxius que desaparegueren durant la guerra civil. Després de consultar múltiples fonts he pogut confeccionar aquesta llista. Pot haver-hi algun desajust entre 1890 i 1945.

Fins a mitjans del segle passat el canvi de musiccs es feia durant la quaresma, per aquest motiu els sortints i els entrants consten al mateix any.

Flabiols:

Robert Mercader	(1888-1892)
Genís Canet	(1892-1916)
Eduard Mercader	(1916-1917)
Francesc Teixidor	(1917-1935)
Joaquim Torrent	(1926-1929)
Emili Poch	(1-930-1970)
Pere Parés	(1970-1994)
Pere Rabasseda	(1995-Actualitat)

Tibles I

Rafael Godó	(1888-1914)
Enric Barnosell	(1914-1939)
Josep Font i Grau	(1940-1944)
Enric Barnosell	(1944-1949)
Francesc Felip	(1949-1950)
Àngel Pont	(1950-1970)
Joan Pares	(1970-1994)
Lluís Pujals	(1995-Actualitat)

Tibles II

Josep Casanovas	(1888-1892)
Josep Maria Solé	(1892-1912)
Tomàs Amich	(1915-1924?)
Llucà Badosa	(1924-1936)
Narcís Pare	(1939-1948)
Laureà Vilà	(1948-1956)

Lluís Turet (1956-1994)
 Albert Monjó (1970-1986)
 Gabriel Castelló (1995-Actualitat)

Tenores I

Josep Collboni (1888-1892)
 Marià Calvet (1892-1900)
 Albert Martí (1900-1922)
 Ramon Rosell (1923-1924)
 Josep Coll (1924-1928)
 Ferran Rigau (1928-1930)
 Miquel Molí (1930-1931)
 Josep Colomer "Jepet" (1931-1932)
 Paco Gimenez (1932-1935)
 Ferran Rigau (1935-1936)
 Ferran Rigau (1943-1948)
 Joaquim Ribas (1949-1950)
 Ricard Viladesau (1950-1970)
 Vicenç Ferrer (1970-1971)
 Josep Roura (1972-1977)
 Jaume Vilà (1978-1982)
 Josep Gispert (1983-2010)
 Ferran Miàs (2011-Actualitat)

Tenores II

Marià Marenjà (1888-1891)
 Eduard Mercader (Tano) (1892-1916)
 Gonçal Juncà (1916-1920)
 Joaquim Roldós (1920-1925)
 Tomàs Amich (1925-1928)
 Joaquim Sàgrera (Vadoret) (1928-1936)
 Joaquim Sàgrera (1943-1966)
 Narcís Pare (1966-1970)
 Albert Monjó (1970-1985)
 Jordi Parrot (1986-Actualitat)

Etiqueta de la sardana *Lo cant dels aucellets* de Juli Garreta, enregistrada el 1903

Trompeta I

Sebastià Vila (1888-1892)
 Pere Llopart (1892-1915)
 Lluís Julià (1915-1917)
 Martí Saló (1914-1922)
 Martí Saló (1922-1944)
 Josep Miralda (1944-1950)
 Francesc Capellas (1950-1970)
 Manel Comadevall (1970-1972)
 Joan Sadurní (1972-1994)
 David Escobar (1995-2003)
 Albert Font (2004-Actualitat)

Trompeta II

Simó Teixidor (1888-1992)
 Magne Bosch (1892-1915)
 Joan Daró (1915-1917)
 Magne Bosch (1917-1923)
 Emili Saló Ramell (1923-1940)
 Martí Saló (1917-1914)
 Martí Saló (1917-1936)
 Josep Miralda (1940-1953)
 Francesc Felip (1953-1962)
 Joan Sadurní (1962-1972)
 Joan Vilanova (1972-1985)
 Josep Ramon Prats (1986-Actualitat)

Fiscorn I

Narcís Martí (Sisó) (1888-1991)
 Lluís Pastells (1892-1902)
 Emili Claret (1902-1916)
 Joan Grau (1916-1926)
 Tomàs Garcia (1918-1935)
 Guerra civil
 Lliberat Juanals (1943-1955)
 Josep Puig Moreno (1955-1974)
 Josep Riumalló (1975-2003)
 Josep Malonda (2004-Actualitat)

Etiqueta de la sardana *Bellica Lo foc de la Bisbal* enregistrada el 1902

Fiscorn II	
Jacint Solà	(1888-1916)
Isidre Dalmau	(1916-1922)
Salo Conrad Ramell	(1923-1976)
Josep Cassú	(1977-1989)
Pere Cortada	(1990-1998)
Joan Margalef	(1999-Actualitat)

Trombó I	
Fundació	No hi havia trombó
Enric Barrera	(1892-1916)
Genis Canet	(1916-1935)
Enric Barrera	(1924?-1926?)
Josep Torres	(1935-1936?)
Guerra civil	
Joaquim Torrents	(1940-1947)
Martí Teixidor	(1947-1982)
Pere Cortada	(1983-1989)
Gabriel Duch	(1990-Actualitat)

Trombó II	
Sense trombó	(1888-1902)
Genis Canet	(1902-1916)
Sense trombó I	(1916-1920?)
Genis Canet	(1924-1926?)
Joan Grau	(1926-1932?)
Sense fiscorn II	(1932-1950)
Àngel Blanch Reynalt	(1950-1958)

Joaquim Coma	(1958-1966)
Bernat Sellens	(1966-1990)

Contrabaix	
Josep Canet	(1888-1892)
Adolf Masifern	(1892-1916)
Magne Bosch	(1916-1919)
Emili Saló Parals	(1917-1935)
Josep Vallespir	(1940-1960)
Felix Horcajo	(1960-1969)
Francesc Capellas	(1970-1975)
Delfí Sunyer	(1976-1978)
Joan Xandrich	(1979-Actualitat)

Directors	
Robert Mercader	(1888-1891)
Josep Canet.	(1892-1902)
Josep Maria Solé	(1902-1915)
Josep Saló	(1916 -1917)
Genis Canet	(1917-1934)
Conrad Saló Ramell	(1934-1976)
Josep Cassú Serra	(1977-1989)
Josep Ma. Surrell	(1990-1991)
Francesc Cassú Jordi	(1992-Actualitat)

Glossa final

Els meus sincers desitjos per a l'esdevenidor de la PRINCIPAL DE LA BISBAL. ■

Actes previstos per La Principal de la Bisbal, amb motiu dels seus 125 anys

3 de març. Teatre *El Mundial* la Bisbal. Concert de presentació, 12 migdia

16 de març. Arenys de Munt. Participació dels actes de la Capital de la Sardana

23 de març. Auditori de Barcelona. Concert conjuntament amb la Cobla Sant Jordi-Ciutat de Barcelona

5 d'abril. Palau de Congressos de Girona. Acte oficial dels 125 anys. La Principal & cobla de futur (joves promeses de les comarques gironines)

26 d'abril. Palau de Congressos de Perpinyà. Concert conjuntament amb la cobla Mil·lenària.

28 d'abril. Teatre Kursaal de Manresa. Presentació de l'espectacle *La Principal d'Aniversari*

3 de maig. Auditori Palau de Congressos. Concert Líric, conjuntament amb l'Orquestra Maravella

12 de maig. Auditori Enric Granados de Lleida. Concert

4 d'agost. Església de Sant Esteve d'Andorra la Vella. Ofici solemne i ofrena floral. A la plaça del poble, Contrapàs i gegants.

20 de setembre. Catedral Basílica de Tarragona. Concert de cobla i El retaule de Santa Tecla.

13 (dilluns) de gener del 2014. Palau de la Música Catalana. Concert de música per a cobla amb la participació de diferents corals gironines

Febrer del 2014 (data a determinar) la Bisbal. Dinar popular i festa de cloenda amb l'Orquestra Montgrins

Ressons de comarques

Un record als que ens han deixat aquest 2012

■ A principis d'any, el 29 de gener, ens deixà el **Dr. Josep Garriga i March**. Era nat a Sarrià de Ter, el 3 de novembre de 1909. Exercí de metge en aquesta població i fou autor de diverses sardanes.

■ A l'edat de 90 anys, el dia 9 de març, morí **Agustí Cohí**. Havia nascut al Vendrell el 10 de juny de 1921. Fou autor de música religiosa, d'una òpera i d'obres simfòniques i líriques. Escriví més de 80 sardanes.

■ Brutalment assassinat perdé la vida **Josep Subirós Salip**, en *Pep*. El passat mes de juny a casa seva, a Figueres, fou agredit per uns desconeguts i morí a conseqüència de les agressions. Era una persona molt estimada pels sardanistes, afable, bon conversador, atent cordial... Arribava a les ballades, es canviava el calçat i a ballar sardanes.

■ També al juny morí **Antoni Albers Asins**. Era de l'Hospitalet de Llobregat, ciutat on nasqué el 27 d'octubre de 1929. Es dedicà especialment a les sardanes denominades obligades, aquelles

en què un instrument concret hi té la part principal. Escrigué un centenar de sardanes.

■ El 30 de juliol diguérem adéu a **Josep Birba Cerezo**, tota una institució gironina dins el món de la sardana. Havia nascut a Girona el 19 de maig de 1927. Fou dansaire de colles sardanistes, i un ferm puntal de la fundació i desenvolupament dels Amics a la Sardana, entitat amb la qual col·laborà tota la seva vida. També estigué molt vinculat al GEiEG i rebé d'aquesta entitat la insígnia d'or.

■ El 25 d'octubre passat finà **Josep Viader i Moliné**. Era nat a Girona, exactament l'1 de setembre de 1917. En el decurs de la seva vida fou un autèntic capdavanter de la vila cultural i pedagògica de Girona. A més de músic era mestre, activitat que exercí exemplarment. Fundà la Polifònica de Girona, que durant molts anys fou considerada una de les més valuoses de Catalunya. Havia estat intèrpret de contrabaix i autor de moltes sardanes, la majoria dedicades a Girona. La Generalitat de Catalunya li concedí la medalla de Francesc Macià i la Creu de Sant Jordi. L'OBP el guardonà amb la medalla al Mèrit Musical. Té dedicat un carrer i un auditori de Girona.

■ Soltadament, la nit del 18 de novembre, morí **Joan Vilanova**, a la Bisbal, població on residia. Era fill del Pont de Vilomara i arribà les nostres comarques per incorporar-se a la cobla Amoga, passà després als Montgrins i a La Principal de la Bisbal, per ésser, en els darrers anys director i trompetista de la cobla orquestra Costa Brava.

■ **Emili Casademont i Comas**. Periodista, molt vinculat al *Diari de Girona*, en els últims temps hi tenia una col·laboració cada diumenge. Ens deixà de manera imprevista el 27 de novembre.

Exercí el periodisme des del Marroc.

Coneixedor i amant de les nostres coses tenia una estimaçió per la sardana, de la qual en parlà moltes vegades, ja en aquest diari, ja a través de les pàgines de la revista SOM.

Justament, fou ell qui en prologà, el llibre sobre el món de la sardana: *Comunicacions escrites de la Sardana* d'en Robert Roqué.

■ El 8 de desembre, a la matinal, el compositor de cobla i vinculat al món de les havaneres i el cant coral, **Josep Maria Roglan**, morí a l'Hospital de Sant Joan Despí Oriol Broggi, als 66 anys.

Nascut a Molins de Rei el 27 de novembre de 1946 ha estat principalment compositor de sardanes i sardanes revesses, la modalitat de la sardana que pretén ocultar els passos de curts i de llargs al dansaires perquè els esbrinin mitjançant l'oïda musical i diverses operacions matemàtiques.

Algunes de les seves sardanes més conegudes són *Bell esplai*, *Concert de tardor*, *Molins de Rei ciutat gegantera* o *Sempre endavant*. D'altra banda, *Dalt l'esvelt Monteixo* va aconseguir el 3r premi Joaquim Serra 1981 i *Mariona* el 1r accèssit del Concurs Musical del 25è Aniversari de la Unió de Colles Sardanistes (UCS) 1984. Pel que fa a les revesses, es poden destacar composicions com *L'alcalde Garrofa*, *Quins nassos!* o *Reversa n. 12*. Era membre i director del grup d'havaneres Morralla i també va encapçalar els grups d'havaneres Els Llobarros del Llobregat i Els Pirates. La seva havanera més famosa és *La barca xica*. Igualment va treballar pel món coral com a director de la Coral de l'Agrupació Folklòrica, de Molins.

■ A finals d'any a Pineda de Mar morí el compositor **Joaquim Soms**, de 98 anys, l'autor més gran que hi havia.

Nascut a el 14 de maig de 1914 a Pineda de Mar, va estudiar harmonia i composició de petit i d'adolescent ja dirigia el Cor Infantil de l'Agrupació Teatral Pinedenca. La Guerra Civil el portà a files amb la 33 divisió del IV Cos d'Exèrcit, destinat

a l'Alcàrria (Guadalajara). Allà va formar una banda de música i posteriorment una cobla. D'aquesta manera compongué la sardana *Catalans a l'Alcàrria* que es convertí en un himne i un al·licient per als combatents catalans destinats a aquella regió. Un cop acabada la guerra, aquesta peça li comportà més d'un any de presó.

Algunes de les seves altres sardanes més conegudes són *Tona de Llavaneres*, *Aires tossencs*, *A l'ombra del campanaro Monestir de Breda*. A més a més, obtingué diversos premis i reconeixements a certàmens musicals de composició de sardanes, com el 1r premi del concurs de Roses de 1982 amb *Cant a Roses*, el 2n premi del concurs de Roses de 1983 amb *Bells records de Roses*, el 2n accèssit de La Sardana de l'Any 1984 amb *Joan, Joaquim i Josep*, finalista a La Sardana de l'Any 1985 amb *Paisatges olotins*, finalista al concurs Cantem Sardanes 1992 amb *Catalans* i 1r accèssit a La Sardana de l'Any 2009 amb *Natura, mar i muntanya*. També va rebre el Premi Sardana a la Popularitat del 2007.

A tots ells, el nostre record i estima i especialment el nostre agraïment per la tasca que dugueren a terme, per tot el que ens han llegat, que és molt important. Gràcies.

Reposeu en pau. No us oblidem.

Altres ressons

Sardanes per la Independència *

El mes de novembre s'ha constituït Sardanes per la Independència, una nova sectorial dins de l'Assemblea Nacional Catalana. L'ANC és una organització popular, transversal, democràtica i apartidista.

Aquest és el missatge que han donat: *Si formeu part d'una agrupació sardanista o d'una colla, si sou músics o compositors, si formeu part dels nombrosos mitjans de comunicació que donen veu a la sardana, us necessitem. Catalunya viu un moment històric, crucial, i l'objectiu de Sardanes per la Independència és el de sumar esforços cap a la consolidació del nostre país com a Nou Estat d'Europa.*

Per una banda, volem sumar esforços per donar visibilitat a aquest ball que tant ens agrada, ens diverteix, ens emociona i ens uneix. I, per l'altra, volem que les sardanes esdevinguin un nou emblema nacional i, aquesta vegada sí, el d'una nació catalana amb Estat propi.

Trobareu la presentació de la sectorial al web de l'ANC: <http://www.assemblea.cat/?q=ca/node/2294>

Per adherir-vos a la sectorial, primer cal que sigueu membres de l'ANC. Si no en sou, cal que us inscriviu a la territorial de l'ANC que més us convingui (a prop del vostre domicili, o de la feina, etc.). Podeu consultar les territorials constituïdes al web de l'ANC: www.assemblea.cat. En el mateix moment que us hi adhereu, demaneu col·laborar amb la sectorial Sardanes per la Independència.

Comenten des de l'ANC que cal tot el suport per aconseguir que la sardana estigui plenament representada en aquest projecte de país.

GASP

Aquest curiós nom correspon a la inicial dels cognoms de 4 compositors, Daniel Gasulla, Lluís Alcalà, Carles Santiago i Jordi Paulí, tots ells ben coneguts dins l'ambient sardanista que decidiren enregistrar algunes de les seves sardanes en un CD les quals tindrien el seu estil propi i el seu segell característic.

Segons Quim Rutllan, de Catalunya Ràdio, "aquest treball és una ocasió única per a conèixer autories contemporànies, diferents i complementàries de músics i, sobretot, persones pencaires i perseverants".

Es formà una cobla per a aquesta gravació, la Cobla Bohèmia, amb intèrprets de diferents llocs i dirigits per Francesc Gregori i Jesús Ventura, que efectuaren aquest treball.

S'enregistraren les peces següents: de Daniel Gasulla i Porta, *Can Bros reneix*, *Camins entrelaçats*, *Reinalda*, *entre Montcada i Barcelona* i *Deu lustres*; de Lluís Alcalà i Baqués, *Dolça Ester*, *Mar blava*, *10 anys*, *Un camí inoblidable* i *Murmuri de nenúfars*; de Carles Santiago i Roig, *El pati de l'artesa*, *Súria*, *40 anys d'Aplec*, *Baix Camp*, *86* i *Laia*, i de Jordi Paulí i Safont *Amics del pla de la Seu*, *Mariona*, *Lo Miquel del Guinardó* i *Júlia*.

Cobla Amsterdam

La cobla La Principal d'Amsterdam fou fundada el 1987 en aquesta població holandesa. Està integrada per músics professionals de diverses formacions de la ciutat als quals encantà la nostra música de cobla i ara la conreen en les seves estones de lleure. En tots aquests anys d'existència han actuat a moltes ciutats del centre d'Europa (Amsterdam, La Haya, Brussel·les, París, etc). Han efectuat 8 gires per Catalunya, i han estat presents a 28 poblacions diferents. Alguns dels seus components han escrit sardanes i música per a cobla, ja tenen 8 CD enregistrats i l'any 2007 la Generalitat de Catalunya els atorgà la Creu de Sant Jordi.

Darrerament hi ha hagut alguns canvis en aquesta formació, el més significatiu és el del nom, que a partir d'ara serà simplement COBLA AMSTERDAM.

Hi ha hagut algunes mutacions d'instrumentistes, destaquem la reincorporació del tenora que fou el seu fundador, Rolf van Krefeld, que hagué de deixar la cobla unes temporades per motius de salut i ara ha pogut retornar-hi.

Segueixen actuant a Holanda i a altres indrets del centre d'Europa.

Estan treballant de cara al 2013, durant el qual la cobla té previst efectuar una gira per Catalunya, del 20 de juny a l'1 de juliol. Si alguna entitat hi estigués interessada pot connectar amb AMUNT PRODUCCIONS, telèfon 669 868 011, correu electrònic quim@amuntproduccions.

Guia d'Aplec

Hi hagué a Andorra, a la Sala de Congressos d'Andorra la Vella, la presentació de la *Guia d'Aplecs de la Sardana* per aquest any 2013.

Després de la presentació s'oferí un concert per la cobla Jovenívola d'Agramunt.

Dia Universal de la Sardana

Cada any se celebra el Dia Universal de la Sardana, amb la interpretació a totes les ballades d'una sardana unitària.

Aquest 2013 la data s'escau en el 16 de juny, per evitar que coincideixi amb la revetlla de Sant Joan. La sardana escollida perquè es balli arreu és *Arenys de Munt*, del compositor Ricard Viladesau. Aquesta elecció és perquè enguany la població d'Arenys de Munt serà proclamada Capital de la Sardana, un nou projecte unitari de la Federació Sardanista de Catalunya, la Unió de Colles Sardanistes de Catalunya i l'Obra del Ballet Popular que s'inicia amb aquesta localitat del Maresme i que vol provocar una sacsejada al món cultural i sardanista.

Si alguna entitat o cobla necessita les particel·les de la sardana *Arenys de Munt* les hi podem fer arribar. Ho podeu demanar a la FSC o a som@garonua.com.

L'Alt Empordà

Disc de Jaume Cristau

La cobla Ciutat de Girona està enllestit un disc de sardanes d'en Jaume Cristau que es publicarà en breu i és un recull de 14 sardanes dedicades a diverses persones i

entitats. L'origen del disc es troba en la intenció de poder enregistrar la sardana que dedicà a la mort d'un dels responsables dels estudis on acostuma a gravar. En conèixer-se aquesta voluntat, les persones i entitats que tenen sardanes dedicades demanaren que també es pogués gravar la seva composició i fou així com es va acabar conformant el disc. L'enregistrament, es titularà 'Des de l'Empordà' i recull sardanes com *Clam per Vilatenim*, *Tramuntanada al castell de Querrmançó*, *Joan, a reveure* (dedicada al responsable dels estudis), *Anna, el delit d'en Martí* o *En són roques i blaus*, entre d'altres.

Cada sardana estarà contextualitzada amb una explicació.

El Baix Empordà

Memorial Conrad Saló *

El compositor Carles Prat Vives ha guanyat el 8è concurs de composició de sardanes per a cobla premi Mestre Conrad Saló de la Bisbal d'Empordà. El premi popular ha estat per a Jordi Moraleda.

A aquesta edició s'hi van presentar fins a 17 composicions. Així, el jurat, format per Francesc Cassú, Marc Timon, Josep Cassú, Marcel Sabaté i Xavier Molina en va seleccionar 5 de finalistes. Aquestes obres les han interpretat les cobles La Principal de la Bisbal, Bisbal Jove i la de l'Escola de Música Conrad Saló de la Bisbal durant el concert celebrat a la Bisbal d'Empordà.

Finalitzat el concert s'ha desvelat el nom de la guanyadora: *La Rambla*, del jove compositor Carles Prat Vives.

Carles Prat Vives (Igualada, 1985), té estudis de composició i cant clàssic i ha guanyat diversos certàmens, com el I Concurs de Composició per a Gralla i Orgue de Vilafranca o la menció especial del jurat del III Concurs de Composició Vocal Amics del Liceu. En Jordi Moraleda ha obtingut el favor del públic assistent que ha votat la seva peça titulada *Montserrat, bressol de grans músics*.

Aquest concurs es convoca cada dos anys i tots els aspirants hi poden presentar dues obres, que han de ser originals i inèdites, i no poden haver estat premiades en cap altre concurs ni estrenades o interpretades públicament amb anterioritat. Tampoc són vàlides composicions d'autors ja difunts o arranjaments d'autors actuals. El palmarès del certamen l'integren Josep Prenafeta (1983), Ricard Viladesau (1985, 1990 i 1992), Josep Maria Bernat (1987), Francesc Teixidor (2008) i Marc Timon (2010).

Nou disc de sardanes de Josep Coll Ferrando

Foixà és una població del Baix Empordà, situada en un trencant de la carretera de Corçà a Verges.

En aquest indret hi nasqué l'onze de gener de 1976, Josep Coll Ferrando, actualment un dels instrumentistes de tenora més cabdals.

A més d'ésser intèrpret, és també un excel·lent compositor. L'any 1996, amb la seva cobla, la

Ciutat de Girona, enregistrà un disc de les seves sardanes i ara n'han gravat un altre de la seva producció musical que va des del 1997 fins ara.

En aquest treball discogràfic hi figuren les següents sardanes:

- *El Monestir d'Amer* (2006)
- *Record de Palamós* (2006)
- *Enaltidora* (2007)
- *Les homilies d'Organyà* (2008)
- *Al mestre Puigferrer* (2008)
- *40 anys al teu costat* (2009)
- *L'encís del Ripollès* (2010)
- *Sa Pauma* (2011)
- *Les muralles de Girona* (2012)
- *La font picant* (2012)
- *Els gegants de Prats* (2012)
- *L'amic Jaume* (2012)

El diumenge, 3 de febrer fou presentat a la seva població nadiua .

Josep Coll

El Barcelonès

Cobla Marinada *

L'Església de Cubelles (Garraf) acollí un nou model de concert amb la intenció de dinamitzar aquests tipus d'esdeveniments. Per fer-ho, volen que el públic pugui incidir directament en el desenvolupament del concert.

El títol d'aquesta nova activitat de la cobla Marinada de Badalona és 'La Marinada és teva!' i la defineixen com "una adaptació de l'activitat educativa 'swing.cat' i és complementada amb interessants presentacions".

Així, l'actuació ofereix una evolució musical de la sardana, des de la primigènia cobla de tres quartans fins a la formació que coneixem avui en dia i les seves interaccions amb altres formats i instruments. La gràcia, però, és que els assistents poden votar, després de les explicacions de la cobla, les peces que volen seguir escoltant. D'aquesta manera cada concert d'aquestes característiques de la Marinada serà similar, però mai igual, ja que en funció de les decisions del públic durant la seva interpretació, el programa final serà un o un altre.

A més a més, també prevenen incloure la possibilitat que fins i tot algun dels espectadors pugui assumir el rol de director en alguna de les peces.

D'aquesta manera l'emoció i la interactivitat està assegurada i potser permetrà arribar a nous formats de públic per difondre la sonoritat de la cobla.

L'Auditori i la cobla

Hi ha programats diferents concerts a l'Auditori de Barcelona per als propers dies.

El dia 18 de gener acollí una nova experimentació a partir de l'àlbum Coblism del DJ, intèrpret i productor musical Raph Dumas. Coblism és la lectura personal de Raph Dumas del so de la cobla, des de la perspectiva d'un DJ actual. Un altre concert tindrà lloc el 16 de febrer dins de la programació del festival Tradicionàrius, que donarà a conèixer la fusió del conjunt KaulaKau amb la cobla Sant Jordi - Ciutat de Barcelona. Una barreja d'estils musicals: cobla, folk, clàssica, jazz, rock, experimental... El conjunt KaulaKau està encapçalat pel prestigiós intèrpret de tenora, Jordi Molina.

La Principal de la Bisbal en els actes de celebració del seu 125è aniversari oferirà el 23 de març un gran concert a la Sala Pau Casals que inclourà obres d'estrena de Francesc Cassú i Marc Timón.

Per últim, la cobla Ciutat de Girona tancarà la temporada el 20 d'abril juntament amb el pianista Albert Guinovart, del qual s'interpretaran obres per a piano i cobla.

El Garraf

Cobla Maricel

La Cobla Maricel us presenta el primer projecte discogràfic: un CD de sardanes de Jordi Paulí, el director titular. Jordi Paulí és un compositor popular i mediàtic dins del món de la cobla, i per descomptat, es mereix un monogràfic plenament dedicat a ell.

Es vol tirar endavant el projecte, però no es pot fer sense col·laboració dels sardanistes! Per tant, us convidem a tots a fer-nos de "micromecenes" i feu possible

aquest somni. Entre tots ho aconseguirem!

Podeu fer aportacions al projecte de diverses quantitats, cadascuna amb una recompensa proporcional a l'aportació. Trobareu més detalls del projecte al link de la web Verkami. Si teniu qualsevol dubte, contacteu amb nosaltres sense cap compromís!

La Garrotxa

Homenatge a La Principal de Tortellà

És notori que aquesta població garrotxina ha estat i és terra de músics, la prova la tenim en el fet que en el decurs de la història de la música de cobla hi ha hagut 16 formacions.

Una de les cabdals fou La Principal de Tortellà, fundada el 1910 per Josep Saderra i que actuà fins al 1965.

La Principal de Tortellà a l'any 1924

Anys enrere les cobles orquestres eren qualificades pel Sindicat de Músics en categories, segons la seva vàlua i la Principal de Tortellà fou declarada de primera el 1921, el que dóna un idea de la qualitat interpretativa que atresorava aquesta formació.

Cada any a Tortellà se celebra un concert dedicat a algun dels músics tortellanencs i aquest any es vol homenatjar i recordar tota aquesta cobla.

La Principal d'Olot oferí aquesta sessió en la qual interpretà

sardanes de principis de segle dels compositors més representatius que havien format part de la formació i ballables noucentistes.

Sessió sardanista per a escolars a Olot

Des de fa alguns anys, el mes de gener s'organitza al teatre municipal d'Olot una vetllada de cara als escolars en la qual es dona a conèixer la música de cobla i els seus instruments.

Alumnes de diverses escoles de la ciutat acudeixen al teatre on actua la cobla La Principal d'Olot, que executa diferents sardanes. Tot seguit un monitor explica als escolars el sentit musical de la música de cobla i de les sardanes i també la varietat de compositors i de l'estil de cadascun. Seguidament cada instrumentista narra les característiques del seu instrument i el fa sonar en solitari.

Tot seguit són els escolars els que poden formular preguntes sobre el que els sembli, ja sigui de la cobla en general, de les sardanes o d'algun instrument concret.

La Principal d'Olot

El diàleg és sempre ben interessant, participatiu i pedagògic.

Una iniciativa que cal aplaudir i fins i tot recomanar a altres llocs, puix és una manera ben cabdal de donar a conèixer la nostra música i els seus instruments, tan característics i autòctons, i la nostra dansa.

El Gironès

Llegendes de Cinema

A l'Auditori de Girona (Sala Montsalvatge) hi hagué, a finals d'any, el concert de presentació de l'enregistrament i el treball que han desenvolupat Francesc Cassú, director de La Principal de la Bisbal, i Adrià Barbosa, compositor, arranjador musical i director de temes musicals de pel·lícules.

Hi intervingueren la cobla La Principal de la Bisbal i la Jove Orquestra de les Comarques Gironines, a més de la dels cantants Nina i Cris Juanico, amb el saxofonista Pep Poblet i la violinista Elena Rey.

Així hi trobem temes musicals molt coneguts i populars eixits de la música cinematogràfica. Anotem alguns dels temes del grup Ja t'ho diré, de *Somriures i llàgrimes*, *Rocky*, *The Godfather*, *Romeu i Julieta*, *La vida és bella*, *Candilejas*, *Buscant allò que la vida té de bo*, etc.

Conjuntament amb el disc s'ha editat un llibret explicatiu de les característiques de la composició d'aquest treball que compagina admirablement cobla i orquestra.

Aquest CD està patrocinat per l'empresa METALQUIMIA i serà enviat als clients que tenen arreu del món.

Curset a Cassà de la Selva

Els Amics de la Sardana de Cassà de la Selva estan preparant el que serà el seu Curset de sardanes de coneixement, aprenentatge i perfeccionament. Comptar i repartir.

Està obert a tothom que hi vulgui a partir de 5 anys.

El curset es desenvoluparà a l'escola Puig d'Arqués tots els dissabtes a partir de 2/4 1 del migdia,

es començarà el dia 19 de gener i es faran 20 sessions que s'acabaran el mes d'abril.

A més de sardanes es podran aprendre danses catalanes, assistir a les Trobades Sardanistes Infantils de les Comarques Gironines i/o passar a formar part de les colles sardanistes de Cassà.

Inscripcions: fins al dia 18 de gener: Montse Miralles (Escola La Salle), Alba Abulí (Escola Aldric), Carles Casanova (Escola Puig d'Arques). Telèfon 618.519.234, correu electrònic amicdelasardana@hotmail.com

La Selva

La cobla La Flama de Farners guardonada

La Flama de Farners

Dins la Festa de la ratafia que se celebra cada any a Santa Coloma de Farners, es concedeixen els premis La Falç, promoguts per la revista local *Ressò*, aquest any s'ha guardonat la cobla La Flama de Farners, que fundà en aquesta localitat el 1981 el pedagog i músic Josep Carbó Vidal i que durant aquests 31 anys ha actuat arreu de Catalunya i més enllà de les nostres fronteres.

El Vallès Occidental

Sabadell més música *

Aquest 2013 l'entitat Sabadell, més Música celebra els 10 anys d'existència, de manera que tindrà

una programació especial amb activitats extraordinàries.

El primer gran esdeveniment serà el 10 de febrer, a les 6 de la tarda, en el decurs d'un concert amb la Cobla Simfònica Catalana en el Palau de la Música Catalana. La direcció anirà a càrrec del seu director titular, Marcel Sabaté. Durant la resta de l'any s'aniran succeint una sèrie d'activitats especials que es donaran a conèixer progressivament.

Sabadell, més Música és la promotora del Premi Agustí Borgunyó que vol reconèixer les persones o entitats que treballen per la música simfònica o de format lliure. També ha organitzat la primera edició del certamen musical Ciutat de Sabadell, per a obres escrites exclusivament per a música simfònica o de format lliure.

Paral·lelament, entre les seves activitats hi ha sempre 2 desplaçaments on poder escoltar diverses

obres, malgrat que l'objectiu primordial és difondre la música per a cobla. Per aquesta raó l'any passat va editar un disc amb música simfònica de Josep Vinaròs en el qual "es presenten obres a les quals s'alternen la Cobla Simfònica Catalana amb direcció de Marcel Sabaté i l'Orquestra Simfònica del Vallès amb direcció de Rubén Gimeno". D'aquesta manera, amb 86 músics a l'escenari, "per primera vegada es troben cara a cara una cobla de 28 músics i una orquestra de 58 músics, amb obres d'un mateix autor i d'una mateixa sensibilitat i línia simfònica, que fa que les dues formacions, si bé molt distintes en la formació i estructura, no siguin massa distants l'una de l'altra quant al resultat que arriba al públic". Una comissió formada pel president de l'entitat, Josep Vinaròs; el director titular de la cobla, Marcel

Sabaté; el músic, Bernat Castillejo, i la membre de la Junta Directiva Maria Antònia Ibáñez ha exposat la seva sol·licitud al mestre. Ros-Marbà, que fou qui ha presentat la formació a la Sala Oval del Palau de Montjuïc el 2012 ha acceptat la proposta. Antoni Ros-Marbà és un dels directors d'orquestra més importants de Catalunya. La seva carrera internacional, com a deixeble de grans figures com Herbert von Karajan, i al capdavant de formacions mítiques com l'Orquestra Filharmònica de Berlín, així ho testimonia. Però també ha creat peces per a cobla com sardanes, suites i obres lliures. Actualment és director titular de la Real Filarmonía de Galícia i Director Titular de la Càtedra d'Orquestra de Freixenet de la Escuela Superior de Música Fundación Reina Sofía de Madrid.

* Informació facilitada per la FSC. ■

Efemèrides 2013

Naixements:

1863 (150 anys)

Joan Casanovas Bartrolí

Nascut a Olot. Autor de la sardana *Adéu, vila d'Olot*. Mort el 1911.

Felip Cervera Marqués

Nascut a Castelló d'Empúries. Mort el 1930.

1888 (125 anys)

Josep Blanch i Reynalt

Nascut a Castelló d'Empúries. Mort el 1954.

Rafel Cabrisas Palau

Nascut a Cadaqués. Autor de la sardana *Cap de Creus*.

Mort el 1950

Josep Juncà Juscafresa

Nascut a Banyoles. Mort el 1972.

1913 (100 anys)

Santiago Bañeres Godoy

Nascut a Palamós. Mort el 1985.

Lluís Buscarons i Pastells

Nascut a Castelló d'Empúries. Mort el 1999.

1938 (75 anys)

Antoni Giner Xicoira

Nascut a Palafrugell. ■

Defuncions:

1988 (25 anys)

Rafel Ferrer Fitó

Nascut a Sant Celoni el 1911.

Rosend Palmada Teixidor

Nascut a Banyoles el 1893.

Narcís Paulís Vila

Nascut a St. Feliu de Pallerols el 1908.

Emili Saló Ramell

Nascut a Granollers el 1908.

Josep Ruera Pinard

Nascut a Barcelona el 1900.

No oblideu als compositors més grans:

Tomàs Gil Membrado

(Horta de Sant Joan, 20 d'abril de 1915)

Manuel Oltra Ferrer

(8 de febrer de 1922)

Lluís Albert i Rivas

(Barcelona, 14 de juny de 1923) ■

Damià Daviu

Francesc Manaut i Clusella, Organitzador

Francesc Manaut i Clusella és l'actual president de l'entitat Agrupació Cultural Folklorica Sabadell Sardanista i un actiu sardanista. A més, en Francesc Manaut és el creador de la base de dades sardanista on trobem referenciades més de 28.000 sardanes i que podem consultar a la web de la Federació Sardanista de Catalunya, sens dubte una obra de referència molt important i que no para de créixer.

En Francesc Manaut i la Margarita Franch formen una parella de sardanistes molt coneguda i que podem trobar en qualsevol indret de la geografia catalana, ja que quasi cada cap de setmana acudeixen a algun aplec o a alguna celebració sardanista. Ell és l'actual president d'una de les entitats sardanistes més dinàmiques de Catalunya com és Sabadell Sardanista. Avui tenim al nostre costat el bon amic Francesc disposat a contestar les nostres preguntes.

■ **Francesc, primer de tot ens pots dir el teu nom, la data de naixement i com va ser el teu inici en el món de la sardana?**

■ El meu nom és Francesc Manaut i Clusella, nascut a Sabadell el 28 d'abril de 1958. La meua primera escola fou la de les Carmelites (que era de nenes) i als 7 anys, com que ja no volien nens, vaig anar als Escolapis, els mateixos Escolapis d'on va sorgir la cobla Jovenívola de Sabadell, on hi havia els Pueri Cantores i al pare Vidal, que vaig tenir com a mestre. Jo era molt dolent a la classe de música perquè afinava molt

■ La Margarita i en Francesc ballant a l'aplec de Badalona de 2012.

malament, de fet em va dir: "jo t'aprovo però no vingués més a classes de música", era un desastre. Vaig estar als Escolapis fins als 15 anys, edat en què vaig començar a treballar a la Caixa d'Estalvis de Sabadell, i a partir d'aquí vaig compaginar treball i estudis. Vaig fer COU i a la universitat biologia i informàtica. En acabar vaig fer la "mili" a Segòvia: fent el servei militar em va tocar viure el 23-F i també el problema de l'oli de colza de gran repercussió a l'època, i que en aquelles terres va tenir especial importància. Vaig aprendre a ballar sardanes als 17 anys, quan estudiava COU. Arribaven les festes majors i em feia vergonya dir a les noies que no sabia i, per tant, vaig decidir aprendre'n. Estem parlant de l'any 1975, en aquell temps a Sabadell com a tot arreu, hi havia moltes colles sardanistes (15 o més). La colla Donant-nos les mans va ser la primera que es va adreçar a mi per ensenyar-me a ballar sardanes i al cap d'uns mesos ja sortia de concurs. Aquesta colla va durar un o dos anys més i va plegar, però ràpidament va venir la colla Mirant

■ En Francesc i la Margarita a l'Aplec de Sant Cugat del Vallès de 2012.

el cel que em va engrescar novament i al cap d'una setmana ja ballava amb ells. Estant en aquesta colla el dia que no teníem concurs jo ja anava als aplecs junt a altres companys de Sabadell, una cosa una mica inversemblant dins el món de les colles: estic parlant dels anys 1976 fins al 1980 en què vaig anar a fer el servei militar. En tornar-ne em vaig casar i la sardana va desaparèixer de la meua vida fins cap al 1996 (en què els fills ja eren grans). Vaig tornar a les ballades de Sabadell on vaig conèixer gent nova i la meua actual companya, la Margarita Franch (sardanis-ta com jo), i d'aquesta manera junt amb ella vaig tornar a aquest món de la sardana. Des de llavors, plegats, anem cada setmana a algun esdeveniment sardanista, principalment aplecs i concerts.

■ **Ets el creador d'una important base de dades sardanista, una eina molt útil que fa molts anys que dus a terme. Com va sorgir la idea?**

■ Com he dit abans, vaig tornar a les sardanes cap a l'any 1996, jo treballava i treballava en biologia i també en informàtica i internet, i una de les primeres coses que vaig voler fer fou la creació d'una base de dades sardanista per poder-la posar a disposició de tothom. Hi havia (i encara hi ha) molta gent que tenia una llibreta amb aquestes dades amagada sota el coixí del llit, i que no volia ensenyar a ningú. Jo vaig començar a recopilar títols de sardanes, autors, tiratges, dades de les estrenes i dedicatòries per posar-les a internet. Primer, quasi ningú s'ho mirava perquè hi havia poca gent amb accés a internet, però de mica en mica els usuaris van anar creixent, i hi va haver persones com l'Anna Maria Balasch, en Vicenç Urpí i d'altres que

em van passar les seves llistes. Aviat vaig tenir alguns sardanistes com a "espies" que em deien les estrenes que anaven apareixent en llocs on jo no podia anar i així la base de dades va anar creixent i fent-se més i més completa i fiable, a la vegada que també creixia el nombre d'usuaris. Més endavant vaig arribar a un acord amb la Federació Sardanista de Catalunya perquè fos accessible des de la seva web. Crec que és la base de dades sardanista de referència i és molt útil, tant als organitzadors d'aplecs i ballades com als balladors que hi van amb el paper imprès extret de la base de dades amb les tirades ja comptades. La consulta molta gent i cada dia és més completa i amb les dades més fiables gràcies a les aportacions de sardanistes d'arreu del país. Després de 15 anys de feina, a la base de dades hi podem trobar 28.400 sardanes, de les quals a 18.900 hi consta el tiratge, informació de 1.800 discs de sardanes explicats al detall, referència de 9.000 activitats sardanistes on s'ha interpretat més de 90.000 sardanes i referència de 3.800 persones del món sardanista entre compositors, instrumentistes i lletristes. També hi ha referència de més de 700 cobles de tots els temps i informació d'on es poden aconseguir les partícules de més de 14.000 sardanes o les lletres de 1.800 més, una feina feta principalment per en Jaume Bosch de Mollet, que també ha col·laborat a escanejar les portades dels butlletins de més de 2.700 aplecs, molts d'històrics. Així mateix s'hi poden trobar referències de més de 1.700 obres per a cobla diferents,

■ Francesc Manaut en animada conversa.

■ Francesc Manaut president de l'entitat Sabadell Sardanista.

i llibres sobre sardanes, i... Tot això permet fer molts tipus d'estadístiques: quines sardanes s'han tocat més? o, quines cobles les han interpretat? N'estic molt orgullós de tot plegat.

■ Des de principis de 2012 ets el president de l'Agrupació Cultural Folklòrica Sabadell Sardanista. Ens ho pots explicar?

■ L'any 1997 vaig entrar a formar part de Sabadell Sardanista, no recordo quin any vaig passar a ser-ne vicepresident. Els presidents darrers de Sabadell Sardanista han estat en Robert Guillem i anteriorment la Carme Folch. Amb tots dos he estat vicepresident i m'havien demanat de ser president, però jo em resistia a ser-ho perquè a Sabadell hi ha molta vida cultural i molta relació amb altres entitats i molta feina social que requereix la presència del president i jo, vivint a Sabadell i treballant a Barcelona, no ho podia fer. Però a principis de 2012 vaig acceptar el càrrec de president de Sabadell Sardanista.

■ Francesc, el passat 8 de juliol de 2012, Sabadell Sardanista i la ciutat de Sabadell celebrava la edició número 50 del seu aplec de la sardana. Ens ho podries explicar una mica?

■ Es clar que sí, sent president m'ha tocat celebrar el 50è aplec, no hi ha cap mèrit personal ha estat el destí. Tot i les mancances per la reducció d'ingressos i subvencions, pel 50è aplec s'havia de fer quelcom especial. Vàrem fer una llista de possibles activitats per a la commemoració: algunes costaven diners, com fer un CD, i es van desestimar i moltes altres es van fer. Es va encarregar al compositor afincat a Sabadell Joan Jordi Beumala una sardana que es va estrenar en la sessió de tarda i que porta per nom *Or per Sabadell*. Li va fer molta il·lusió perquè no tenia cap sardana dedicada a Sabadell, és una sardana molt balladora, molt maca i que crec que es tocarà molt. També es va fer un pastís d'aniversari, una cosa un xic

■ Francesc Manaut, el sardanista Francesc Botet i el músic Joan Jordi Beumala autor de la sardana commemorativa del 50è aplec de Sabadell.

complicada en ple mes de juliol, però a la junta tenim la sort de tenir una pastissera molt famosa a Sabadell, la pastisseria Corominas, que va proposar fer-ne un amb magdalenes ja que un pastís tradicional no es podia fer per el calor. En un principi no m'imaginava com aniria, però va quedar molt bé, molt fotogràfic i va agradar a tothom. També vàrem cantar la sardana emblema del nostre aplec com és *L'aplec de Sabadell* de Josep Auferil i que té lletra del mateix Auferil. Ens vàrem posar en contacte amb la seva filla, l'Aurora, que és mestra de música, i va preparar alguns assajos amb gent de corals, gent de Sabadell Sardanista i altres voluntaris. Va ser tot un èxit, la coral va cantar perfecte i sorprenentment acompanyats pel públic ja que és una música que tothom coneix. Tot això complementat amb moltes altres activitats, van fer que el 50è aplec deixés un bon gust de boca a tothom que hi va assistir. A més, el mes de novembre hem fet a Sabadell la Trobada de la Comissió d'Aplecs Sardanistes de les Comarques de Barcelona, un acte que vaig

■ El pastís de magdalenas commemoratiu del 50è Aplec de la Sardana de Sabadell.

demanar amb motiu de la celebració del nostre 50è aplec. I ara, a més, amb l'ajut de l'Ajuntament que ens hi ha introduït, hem pogut iniciar una sèrie de cursets de sardanes a les escoles de Sabadell dins del programa Ciutat i Escola, el curset es diu "La sardana, la coneixes?" que duen a terme els membres de Sabadell Sardanista.

▪ **Francesc, cada diumenge aneu a algun aplec, alguna ballada o algun concert...**

▪ Primer de tot ens agrada molt viatjar i per tant ens agraden els aplecs perquè voltes per Catalunya, coneixes pobles, la seva gent i tasses la seva cuina. Ens agrada molt seguir determinades cobles, tant a la Margarita com a mi. També hem anat als aplecs internacionals de Lisboa (Portugal), Malmö (Suècia) i el de Graz (Àustria).

▪ **Fa uns pocs anys que a la població de Sant Sadurní d'Anoia, en el decurs del seu aplec, es va estrenar una sardana de Joan Jordi Beumala dedicada a tu i que porta per nom *Compassos d'agraïment*. Ens ho pots explicar?**

▪ Va ser un regal de la Margarita, amb motiu dels meus 50 anys. Ho va portar d'amagat, ho sabia tothom menys jo. En Joan Jordi Beumala va venir a menjar pastís pel meu aniversari a la taula que cada setmana muntem als aplecs i en acabar em va dir: "Això és per a tu", mentre em feia a mans de les partícules de la sardana que ell i la Margarita havien tramet pel meu aniversari. Una gran sorpresa i un gran regal per a un sardanista, que et regalin una sardana dedicada no té preu.

▪ **També tens certa relació amb la Federació Sardanista de Catalunya amb el tema del concurs popular de La Sardana de l'Any. Fes-me'n cinc cèntims...**

■ En Francesc i el representant de la cobla Jovenívola de Sabadell en Salvador Saumoy a l'Aplec de Les Roquetes de 2012.

▪ A causa del tema de la base de dades sardanista hi tinc certa relació, i des de la primera edició de La Sardana de l'Any celebrada al Palau de la Música Catalana l'any 2006, sóc l'encarregat de fer el recompte de vots que emet el públic per escollir la sardana de l'any (una tasca que fem entre diverses persones), ho he fet en totes les edicions que s'han celebrat fins ara des de l'any 2006.

▪ **Francesc, no creus que amb la crisi existent és un pecat que un mateix diumenge s'organitzin 5 o 6 aplecs al mateix temps?**

▪ Independentment de la crisi crec que actualment es duen a terme massa activitats sardanistes, crec que se n'haurien de fer menys i de més relleu. El que passa és que ningú vol renunciar als seus actes. Qui diu a Sabadell i Terrassa que s'ajuntin i facin un sol aplec? Ni Terrassa vol renunciar al seu aplec ni Sabadell tampoc i això passa a totes les poblacions. No sé què es pot fer, no tinc la solució, però el que sí sé, és que els sardanistes som pocs i no podem omplir amb la nostra presència totes les activitats que es fan.

▪ **La darrera pregunta. Tu que et mous pels diversos esdeveniments sardanistes i com a president de Sabadell Sardanista, com veus el futur de la sardana?**

▪ Jo sóc optimista. De cobles en actiu n'hi ha un centenar, amb la crisi alguna plegarà, però com que de músics no n'anem sobrats, els que es quedin sense feina podran anar a alguna altra cobla, ja que l'entrada de nous músics és escassa. Pel que fa als balladors, la majoria són gent gran, per exemple a Sabadell es fan 13 cursets i cada any s'incorpora molta nova gent gran a les ballades. La llàstima és que no hi ha jovent, però ho repeteixo, sóc optimista i no descarto que, com que les modes canvien, algun dia per una causa que desconec la sardana enganxarà de nou al jovent.

Francesc, junt a la teva companya, la Margarita, formeu una parella de sardanistes magnífica, de les que fan caliu i donen exemple, a més sou uns grans balladors. Sou uns sardanistes dels que sumen, dels que mai resten i sempre mireu el cantó positiu de les coses. Per aquesta raó sou benvinguts a qualsevol indret on aneu a ballar o a escoltar sardanes. No canviem mai. Feia molt temps que volíem fer-te aquesta entrevista i ara, amb l'excusa del 50è Aplec de la Sardana de Sabadell, ha estat possible. Amics, no us canseu mai de ser sardanistes. Sort i fins aviat! ■

Artistes i la sardana

Palau Ferré

Montblanc, 1921-2000

Diumenge 27 d'abril de 1969. En plena dictadura, el sentiment nacional brolla en les anelles que dansen al so de la cobla i *El Correo Catalán* commemora el dia mundial de la sardana amb un gran quadre de Palau Ferré en portada. Des del seu taller de Montblanc, al costat de la carretera de Poblet, les obres de l'artista demostren una vegada més –diu el diari– la certesa que el concepte de la sardana és sempre nou. Si en altres temps, algú digué que el tema de la sardana s'esgotava aviat (un cop citades les frases de Maragall convertides ja en un tòpic a les nostres contrades), a la sardana sempre hi ha quelcom de nou, a partir de la seva bellesa eterna i de les sensacions que et produeix al cor, als sentiments, i així quedaria plasmat al rotatiu barceloní.

I si iniciàvem aquestes línies mostrant la força que des d'un punt de vista de país tenia la dansa com a element de resistència, en la represa democràtica, era necessari, també, consolidar la mostra de germanor per excel·lència com a patrimoni immaterial, com faria el *Diari de Tarragona* tot il·lustrant una variant de la sardana realitzada per Palau Ferré en l'edició especial per les festes de Sant Magí, l'estiu de 1987.

Tal com Robert Roqué ens mostra al llarg dels diversos números de la revista *SOM*, la sardana ha estat font d'inspiració de pintors, dibuixants i artistes de diferents disciplines. El cas de Maties Palau Ferré és en aquest sentit paradigmàtic, perquè convergeix la inspiració de la terra amb els corrents internacionals. Si la sardana és un emblema, un símbol de convivència i expressa valors universals, el montblanquí transmetria aquesta vitalitat, rigor i serenitat en el món de l'art.

“El famós pintor montblanquí Matias Palau Ferré també ha emprat el seu art en representar la nostra dansa (...) una sardana a quatre figures” explicava Francesc Sifre al seu article “El sardanisme de Montblanc” publicat a *l'Aplec de treballs 8*, editat el 1988 pel Centre d'Estudis de la Conca de Barberà.

Així, el que va ser conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan M. Pujals, reflexionava l'any 1997 en

Sardana. Palau Ferré. Col·lecció particular.

l'article periodístic “Palau Ferré i la força astral (II)” que el concepte sardanístic que veiem reflectit en els seus quadres pot escoltar-se en versos de Baudelaire, ja que també en la rotllana són imprescindibles els ulls de les seves figures, característica essencial de tota creació de l'artista. En aquest homenatge de Palau Ferré als mites de la nostra terra, “els ulls de les figures executen una dansa ritual. Els peus i els braços s'han erigit en un arbre bressolat per la sardana del vent”, Pujals conclouïa que, a més “sobre les branques dels seus braços, el vol d'ocells dels ulls es lliura a la juguesca de la dansa”.

Descobrir els seus quadres basats en la nostra dansa és, però, també endinsar-nos en la figura d'un artista que forma part, per mèrits propis, dels noms singulars de l'art contemporani català. Nascut a Montblanc, tingué sempre la vil·ludal com a refugi per als seus pensaments, com a espai de vinculació familiar i com a paradís propi. La Conca de Barberà, situada al mig d'aquella sardana de pedra representada per les muntanyes properes –com deia ell mateix– serà present en els seus paisatges i en l'imaginari pictòric.

Després del conflicte bèl·lic i dels primers anys de la dura postguerra, Maties, el pintor, es traslladà a estudiar a Barcelona, a l'Escola Superior de Belles Arts Sant Jordi, per perfeccionar tècnicament la seva creativitat, sorgida des de

ben petit. Volgué ampliar la seva formació a París a finals de la dècada dels cinquanta, que en aquells anys encara era el centre cultural del món. Entre bohemis, poetes i filòsofs, a la ciutat banyada pel riu Sena el seu nom quedà enllaçat per sempre amb el de Picasso, per la connexió artística amb el malagueny. Des de llavors, la premsa el recordarà com “el delfí de Picasso” o, directament el “Picasso 2”, malgrat que el montblanquí evitava aquests qualificatius tot valorant millor ser el “Palau Ferré 1”.

Exposà a Londres amb Tàpies i Miró, mostrà els seus quadres en galeries parisenques com la Paul Cezanne i, quan la seva creació era més intensa i plena, uns contractes segellats amb un empresari a mode de marxant el van marcar profundament. La lletra petita limitava la seva llibertat artística, impedia que exposés i li negava la possibilitat de vendre sense autorització expressa del suposat mecenes. La incomprensió era absoluta i, a meitat dels setanta, l'artista començà a cremar els seus quadres contra els lligams contractuals amb què podien arribar a trobar-se els creadors. Museus nord-americans li demanaren poder exposar les cendres dels quadres.

Durant més d'una dècada les flames acolliren les seves pintures, malgrat que la premsa li demanava que, havent-se esgotat les esmentades clàusules, tornés a somriure amb

l'art. Finalment infinitat de cartes i visites d'amics, intel·lectuals i destacats membres de la cultura, l'aconseguien convèncer. El retorn a la pintura als anys noranta, preferí, tanmateix, dedicar-lo a obres benèfiques i projectes solidaris per tal de poder contribuir amb la seva pintura a millorar la societat arreu, i també al nostre país.

Gràcies als seus traços, els paisatges de Montblanc i la Conca seran pura llum, les natures estàtiques d'infinitat de colors, les flors intenses i les dones plenes de vida. La mitologia, la fe, el component clàssic grecollatí i els elements de la cultura catalana serien presents a les seves creacions. La sardana, és clar, hi té un paper destacat.

Tot aquest marc conceptual fa que les seves creacions siguin sempre complexes de definir, però Antonio Salcedo, professor d'Història de l'Art de la Universitat Rovira i Virgili, destaca a *Maties Palau Ferré i el seu paradís* –publicat recentment per Viena Edicions– que quan pinta sardanes, el polifacètic artista “mostra una vegada més la seva relació amb les avantguardes històriques: amb el cubisme en el tractament geomètric i amb l'orfisme en l'ús dels colors”. Les sardanes de Palau Ferré seran, doncs, el fruit d'un treball minuciós que manifesta un caràcter intemporal, d'amistat i concòrdia; seran, en definitiva, l'expressió d'un sentiment col·lectiu. ■

Celrà

El Gironès

41è Aplec de la Sardana

Dia: diumenge 10 de març de 2013

Matí a 2/4 d'11, tarda a les 4

Lloc: Plaça de la Fàbrica

Cobles: Mediterrània

Ciutat de Girona

La Flama de Farners

En cas de pluja es farà al pavelló de la Fàbrica.

Entrada gratuïta.

A les dues del migdia **ARROSSADA POPULAR** al pavelló de la Fàbrica. Preu: 15 euros. Venda de tiquets: Llibreria Biscle (Tel 972 492 390) Botiga d'Àngel Coll (Tel. 972 492 086).

L'aplec es retransmetrà en directe per Ràdio Celrà 107.7 FM.

Organitza: Agrupació Sardanista de Celrà.

E-MAIL: josep_amores@yahoo.es

Flaçà

El Gironès

40è Aplec de la Sardana

Dia: diumenge 17 de març de 2013

Matí a les 11, tarda a les 4

Lloc: Pavelló polivalent

Cobles: Foment del Montgrí

La Principal de Porqueres

Costa Brava

Entrada gratuïta.

Joan Gala

Introducció a les quatre grans cròniques

El que es considera com “les quatre perles de la literatura catalana medieval” o “els quatre evangelis de Catalunya”, sempre han estat font d’estudi i de lectura per filòlegs i historiadors, mentre que és minoria el públic en general que les ha consultat. Ara, però, tenim al nostre abast un llibre molt interessant que ens pot ajudar a familiaritzar-nos. Ens referim al treball de Josep Antoni Aguilar Àvila. *Introducció a les quatre grans cròniques*. Bofarull, 16. Rafael Dalmau, editor. Barcelona 2011.

Es tracta d’una acurada aproximació de conjunt als llibres de Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Pere III. Són quatre textos extraordinaris, molt diferents i singulars, els únics autobiogràfics. Cal tenir present, però, que mentre Jaume I era un home d’acció que no sabia escriure, Bernat Desclot era un narrador cult, que Ramon Muntaner ens ofereix una gran qualitat narrativa i que Pere III era un home de cancelleria i gran lector.

Aquest llibre és fruit de llargues hores de treball a la biblioteca i al despatx, aporta notícies noves respecte a la biografia assenyalada, és una anàlisi detallada que remarca les claus de lectura d’alguns dels passatges més representatius de la literatura historiogràfica catalana i els relaciona amb tractats bèl·lics, regiments de prínceps medievals...

També fa una anàlisi de les divergències entre Ramon Muntaner i Bernat Desclot. Certament és

la millor guia per submergir-se en les quatre cròniques ja que les situa dins el seu context històric i cultural, analitza l’estructura, el contingut, l’estil, les fonts i els models literaris detectables. Certament és un llibre que s’havia d’escriure i que ens permet aprofundir en el coneixement de la història de la Corona d’Aragó durant la seva etapa d’esplendor medieval.

Tot i que l’autor ja ens adverteix que el caràcter aproximatiu del llibre no permet de traçar una bibliografia molt extensa sobre la història catalano-aragonesa durant el període cobert per les quatre grans cròniques, no per això n’hem de desestimar la vàlua com a font iniciàtica respecte a lectura i millor comprensió dels textos analitzats. ■

10.000 refranys catalans

És evident que de mica en mica, s’omple la pica. El que va començar com una petita afició de col·leccionista, amb el pas del temps, ha esdevingut una valuosa font de coneixements. Ens referim a la recopilació de Josep Pujol i Vila que ens aporta l’obra *10.000 refranys catalans i 370 frases fetes*. Arola Editors, Tarragona 2012.

Aquesta obra té moltes possibilitats, des de la recerca d’aquella dita que havíem sentit als nostres avis fins a l’estudi filològic, posem per cas. Hi ha refranys de tota mena, recopilats per temàtiques, referents a la feina, els diners, el poder, del pagès, del bestiar, la mar i la seva gent, el calendari, l’oratge, el sol i la lluna, a taula, la casa, els fills, els parents i els amics, la salut i com conservar-la, l’amor, la dona, l’home i la parella, el lleure, les festes i el joc, bons consells, la saviesa i la prudència, el que no hauria de ser, el temps passat i

el futur, del totpoderós, supersticions, de tot una mica i dites dels països catalans. En total són deu mil cent trenta-dos.

És una mostra de la riquesa del llenguatge popular; llenguatge que, malauradament, es va perdent. Ja sigui com a conseqüència dels nous hàbits, per desconeixement de les noves generacions, per influència de les noves tecnologies, anglicismes, etc. Amb tot, però, hem de celebrar aquesta recopilació ja que també és una manera “de salvar-nos els mots”.

Hi trobem expressions que, segons els nostres orígens, podem comparar respecte a la manera de dir de cada lloc. Per exemple, a l'apartat de supersticions hi trobem: “núvia banyada, núvia desgraciada”, mentre que a Sardenya (lloc de supersticions) diuen: “núvia banyada, núvia afortunada”; és a dir, completament al contrari. També a l'apartat de tot una mica hi trobem: “a un bon altar no li calen floretes”, una variant del qual seria: “la catedral no necessita guarniments” o “a pis xic no hi cal escala”, mentre que la variant diu: “en pis xic escala no cal i si cal du-l'hi”.

Certament és un llibre que a banda de distreure, ens farà passar estones ben agradables pel fet de recuperar llenguatge i expressions oblidades, a més de ser una bona eina que pot ajudar-nos a transmetre aquesta part del patrimoni cultural a les noves generacions. ■

L'Obra del Ballet Popular

El nostre país té entitats que pel seu desenvolupament han marcat la pròpia història. Una mostra ens l'ofereix Ricard Jové i Hortonedà amb *Aproximació a la història de l'Obra del Ballet Popular*. Inst. Obra del Ballet Popular, [Barcelona 2012].

Inicialment l'autor ens informa de com va involucrar-se amb l'entitat per, tot seguit, anar desgranant els antecedents amb l'Esbart Verdaguer i la participació de Josep Benet, Manuel Cubeles i Salvador Millet entre d'altres, com a màxim exponent; els inicis i les minses ajudes; les jornades d'estudi sardanistes, possiblement, una de les iniciatives més encertades i positives; els aplecs a Montserrat

(iniciats amb l'ofrena de la llàntia), el monument i els claus d'homenatge, a més d'altres aplecs significatius; les diades universals i les ciutats pubilla, tot detallant-ne el desenvolupament i les vicissituds patides; les caravanes amb la flama i els problemes amb la censura; la celebració de l'homenatge nacional de Catalunya a la sardana (un esdeveniment únic, excepcional i extraordinari) amb la incipient Generalitat recuperada; la junta consultiva (que només es va reunir un cop i amb una participació minsa) i el consell nacional (constituït a Manresa amb l'ànim d'una profunda renovació de l'entitat que va durar poc anys), i la bandera de respecte (possiblement una de les millors realitzacions i la que va patir més entrebancs).

També esmenta els cartells de premis, els estatuts, la voluntat d'acostar-se al país, els monitors, la guia dels aplecs, el món dels esbarts, l'aplec d'esbarts i el de les colles del ball de gitanes del Vallès, a Montserrat, les tertúlies, seminaris i jornades d'estudis folklòrics, els festivals d'esbarts, la discografia, les situacions de crisi, la composició del consell directiu, diversos temes d'interès i els missatges al món sardanista.

Es tracta, doncs, d'un pou d'informació respecte al desenvolupament d'aquesta emblemàtica entitat que, sobretot, al llarg dels anys de foscor, ha estat pal de paller i un referent de la cultura popular. Ara, per allò de la història, podem saber de la tasca cívica, social i nacional d'un bon nombre de persones que van esmerçar energies per vetllar per la identitat del nostre poble.. ■

Amb la més bona voluntat

SOM núm. 307, pàgines 6 i 7. Anaven els dos escrits l'un darrere l'altre, precisament. Semblava que hagués estat fet expressament. M'explicaré: l'un deia: "Qui no en remena, no en trenca", i l'altre "Agrupació Cultural Folklorica Barcelona...". El primer anava signat, el segon imagino que seria una proposta corporativa. Per diferents motius tots dos em van cridar l'atenció.

En el primer Antoni Mas i Bou es disculpava d'una confusió. No parlaré del tal equívoc, em referiré a la sinceritat que traspua tot l'escrit i a la seva senzillesa d'una punta a l'altra. Voleu creure que em va emocionar? Potser és que jo ja sóc vell; potser per això em va agradar especialment la seva acurada redacció; al meu entendre era especialment atractiva i estava molt d'acord amb la finalitat que perseguia: disculpar-se d'un error comès. Qui no en comet, d'errors? I com que jo ja sóc molt gran, permeteu-me que confessi que de seguida em vaig fer meu el consell del senyor Mas [per cert és un cognom que sona molt darrerament, no?], i com ell "no em capficaré gaire pels lapsus de memòria..."; i anirem empenyent "els dies". Què hem de fer, si nó?

Sobre el Norantè Aniversari de l'Agrupació Cultural Folklorica Barcelona, penso que s'ha fet real fins a cert punt la manca de memòria del redactor –i no m'agradaria que es pogués prendre com un retret, perquè només vol ser una constatació–. Precisament tinc sobre l'Agrupació, molts records viscuts personalment, no pas com a agrupacionista, que no n'he estat mai, sinó per haver-hi col·laborat en diverses oportunitats. O potser, més ben dit, per les múltiples col·laboracions molt importants que vàrem rebre a l'Obra del Ballet Popular durant tants anys, d'aquesta entranyable entitat barcelonina, i en diverses ocasions. Per allò tan simple i tan normal com solen ser els obliats, que a l'article anterior, com ja hem admès abans, en fa remarca el senyor Antoni Mas, em referiré a alguns aspectes importants que s'han quedat en el tinter, tot i que almenys un parell mereixerien una referència molt especial en l'història dels seus primers 90 anys d'existència, de treball, d'esforç, de tenacitat, de servei i de compromís; aspectes que es recullen oportunament en el meu llibre Aproximació a la Història de l'Obra del Ballet Popular, aparegut recentment.

L'Agrupació, com li dèiem nosaltres correntment quan en parlàvem, a l'hora de celebrar els seus cinquanta anys, va voler fer-ho compartint idees i tasca amb l'Obra en l'organització i muntatge de les Jornades d'Estudis Sardanistes de l'any 1973, que es varen celebrar al Palau de Congressos de Montjuïc, Barcelona, i que varen tractar sobre La Colla Sardanista en funció d'entitat, que varen obtenir un notable èxit, amb una participació de 140 persones, entre jornadistes i acompanyants. El mestre Moreno les va resumir en aquella frase que deia que "si no existissin les Colles Sardanistes, les hauríem de crear de nou". També va formar part d'aquell Consell Nacional de l'Obra que es va constituir a Manresa el 12 de gener de 1980.

L'any 1978 també va prendre part en la col·lecció Clàssics de la Sardana, de l'Obra.

Però pel seu especial interès em referiré molt concretament a dues celebracions d'una rellevància desacostumada en el món de la cultura popular: una, l'Homenatge Nacional de Catalunya a la Sardana, celebrat a Barcelona l'any 1979, en el qual es varen aplegar milers de sardanistes vinguts de tot el país i que va revestir caràcter d'apoteosi, entorn de l'Arc de Triomf, al parc de la Ciutadella, el passeig de Gràcia i diversos llocs de la Ciutat Comtal.

I l'altra, importantíssima, engrescadora i il·lusionant campanya de la Bandera de Respecte per a la Generalitat de Catalunya, que pels motius que s'expliquen en el llibre citat va durar més de dos anys, fins que es va poder lliurar al president de la Generalitat, en un acte inoblidable, el 24 d'abril de 1982. Al meu parer va ser un dels esdeveniments de més profunditat política –de política nacional, sentén– que mai es va emprendre. L'Obra, i de fet l'Agrupació Cultural Folklorica Barcelona i l'Agrupació Manresana de Folklore, de Manresa, avui Agrupació Cultural del Bages, van arribar a ser els dos màxims puntals sobre els quals es va sostenir aquell projecte tan engrescador i tan recordat pels que el vàrem viure.

I ja, aprofitant l'oportunitat, sense que ni això darrer ni el que portem escrit fins ara hagi de suposar cap mena de censura, ans al contrari, voldria transmetre la meua entusiasta adhesió als actes del Norantè Aniversari de l'Agrupació, i la meua cordial felicitació, amb el desig que a través de les pròximes generacions que n'hauran d'agafar el relleu, en pugui complir molts i molts més, en una Catalunya plenament catalana i unida a Europa. I m'agradaria fer un entranyable recordatori a totes aquelles persones que recordo d'aquella Agrupació admirada, uns tristament desapareguts, altres sortosament plens de vida, com Josep Ventura i Salarich, Eduard Costa i Duran, Antoni Anguela i Dotres, Montserrat Carreras i Alegre, Pere Puig i Zabala, Robert Punes i Chust... ■

Notícies de la Federació Sardanista de Catalunya

Capital de la Sardana

Des del 1960 s'efectuava la celebració de la Ciutat Pubilla, el que significa que moltes poblacions catalanes han obtingut aquest mereixement.

L'any passat hi hagueren eleccions a la Federació i la nova junta rectora ha decidit canviar alguns aspectes d'aquesta celebració. Primer de tot, de canvi de nom. A partir d'ara serà la Capital de la Sardana que òbviament serà una població diferent cada any, i serà organitzada, conjuntament, per la pròpia Federació, l'Obra del Ballet Popular i La Unió de Colles. També cada any se celebrarà el tercer cap de setmana del mes de març. Hi haurà la proclamació i la celebració dels diferents esdeveniments. Així, ultra la proclamació en si mateixa, se celebraran taules rodones sobre el món de la sardana, la cloenda del campionat de colles sardanistes, etc. Es preservaran els actes que fins ara es duïen a terme i alhora n'hi haurà de nous, d'acord amb el temps en que estem.

Per a l'any, 2013 la Capital de la Sardana serà Arenys de Munt, de la comarca del Maresme i es desenvoluparà el tercer cap de setmana de març, és a dir, els dies 16 i 17.

De cara a l'any 2014 la serà Capital de la Sardana Barcelona, així està previst que els actes es desenvolupin el cap de setmana del 15 i 16 de març.

Bases dels Premis Capital de la Sardana 2013:

La Federació Sardanista de Catalunya, la Unió de Colles Sardanistes de Catalunya i la Institució Obra del Ballet Popular integren la comissió que atorga, conjuntament, els Premis Capital de la Sardana. Les bases que regeixen aquestes concessions s'han fet oficials aquest passat mes de novembre. L'objectiu dels Premis Capital de la Sardana és esdevenir un reconeixement a persones i entitats que han desenvolupat una tasca

deconreu, difusió i enaltiment de la sardana i la dansa tradicional. Existeixen dues modalitats de guardons: les Medalles al Mèrit i els Premis Capital de la Sardana. Les Medalles al Mèrit també tenen diverses categories, i diverses maneres d'atorgament. Així, el Mèrit Sardanista serà per a persones o entitats que s'hagin distingit per una trajectòria rellevant i continuada en la divulgació i promoció de la sardana. La del Mèrit Musical, per a persones o entitats que s'hagin distingit per una trajectòria rellevant i continuada en la divulgació i promoció o composició de música per a cobla. I la de la Dansa, per a persones o entitats que s'hagin distingit per una trajectòria rellevant i continuada en la divulgació i promoció de la dansa tradicional i popular catalana. Pel que fa als Premis Capital de la Sardana, també hi ha diverses categories. En primer lloc, el de la Dedicació, serà per a persones en àmbits generals que han desenvolupat una feina constant a favor de la sardana o la dansa. El de la Continuitat, per a entitats, aplecs o concursos que celebren 50, 75, 100 anys. El del Mitjans Audiovisuals serà per a edicions discogràfiques, premsa, ràdio, televisió, produccions cinematogràfiques o xarxes socials. El d'Iniciatives Renovadores, per a persones o entitats que s'han distingit per portar a terme propostes innovadores en el camp de la sardana o la dansa. I finalment, el dels Estudis Sardanistes, per a persones o entitats que s'han distingit per realitzar publicacions, investigacions, etc., en el camp de la sardana o la dansa. Per aspirar als guardons caldrà que les entitats adscrites a les diverses federacions atorgants presentin les propostes degudament documentades per correu electrònic a info@capitaldelasardana.cat o bé per correu postal a la seu de la Federació Sardanista de Catalunya (carrer Virgili, 28, local 8-9 08030, de Barcelona). La data límit de recepció de les propostes és el 17 de febrer de 2013. La Comissió Capital de la Sardana, formada per les tres federacions convocants, després d'estudiar i com-

provar les dades, decidirà entre les sollicituds presentades les persones i entitats a les quals s'atorgaran els guardons. El veredict de les persones i entitats premiades es donarà a conèixer el 16 de març de 2013, durant l'acte institucional de la proclamació d'Arenys de Munt com a Capital de la Sardana 2013.

El lliurament dels premis serà també a Arenys de Munt, durant el tercer trimestre del 2013, en un lloc que es comunicarà oportunament, amb un acte en el qual també hi haurà un concert de música per a cobla. Com a totes les bases de premis i convocatòries, qualsevol cosa no prevista a les bases es resoldrà per mitjà de la comissió designada. ■

Sobre la Federació Sardanista de Catalunya

La Federació Sardanista de Catalunya és l'estament nacional que aplega les entitats, seccions i associacions sardanistes dels Països Catalans i Andorra. De fet, és la segona federació cultural del tercer sector de Catalunya en nombre d'associacions adherides, segons les dades publicades al número 430 (edició del mes de novembre de 2008) dels Fulls de la Cultura i Comunicació del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. En concret, la Federació Sardanista de Catalunya compta amb 349 associacions adherides, el que la situa en el segon lloc entre les 28 federacions culturals recollides, just per darrere de la Federació Catalana d'Entitats Corals (421 adherits).

Des del primer dia, la funció de la Federació Sardanista de Catalunya ha estat la d'aplegar,

donar suport, assessorar, coordinar i defensar totes les entitats i manifestacions sardanistes dels Països Catalans, des de cobles i colles de sardanes, fins a tot tipus d'associacions i personalitats jurídiques lligades a aquesta expressió de la cultura catalana.

L'actuació de la Federació s'estén per tot el territori dels Països Catalans, ja que des de l'any 2000 la Federació Sardanista del Rosselló està associada a la Federació Sardanista de Catalunya. També Andorra està inclosa en l'àmbit d'actuació de la Federació, ja que les entitats sardanistes del coprin cipat també hi estan associades.

DEPARTAMENT DE PREMSA –
FEDERACIÓ SARDANISTA DE CATALUNYA

c/Virgili 28, local 8-9. 08003 Barcelona (Barcelonès)
Telèfons: 93 319 76 37 / 652 488 274 – Fax 93 310 41 60
Correu electrònic: premsa@fed.sardanista.cat
Servei de premsa: <http://premsa.sardanista.cat/> ■

Antoni Mas i Bou

A PUNT DE SOLFA

La barretina

No fa gaires dies, vaig rebre el darrer llibre de l'editorial MOS. Es tracta de *El vuitè dia*, d'en Jordi Puerto, que ja he instal·lat a la meua tauleta de nit per anar-lo assaborint a petits glops abans d'agafar el son. Però l'anècdota, sorpresiva i agradable, consisteix en el fet que el llibre venia acompanyat per una flamant barretina amb la qual l'editorial ha volgut obsequiar els subscriptors. En primer lloc, vull felicitar els impulsors de la idea perquè considero que han trobat una fórmula molt original per ajudar a fer país. Sobretot, en aquests moments que en tenim tanta necessitat (si és que hem deixat de tenir-ne alguna vegada). Segurament que algun dels lectors se la devia posar per anar a votar. De fet, la recepció del llibre i la barretina just abans de les eleccions, representava un recordatori subliminal, i molt encertat,

del que tocava votar el propassat 25 de novembre. Altres lectors la utilitzaran probablement per anar a ballar sardanes. O potser per anar al futbol. A alguns els resultarà útil per guardar-se del fred intens ara que estem en plenes glaçades hivernals...

El cas és que jo, de moment, no la faré pas servir. Penso guardar-la en un armari per a una ocasió molt especial. No sé pas exactament quan esdevindrà, però tinc l'esperança certa de poder-la viure i celebrar: quan finalment arribi aquest enyorat dia, trauré la barretina del calaix i me la col·locaré solemnement al cim del cap. I ho faré amb la intenció de poder-me "treure el barret" (en aquest cas, la barretina) davant de tots aquells que hagin fet possible que el nostre estimat país esdevingui, d'una vegada, lliure i sobirà. ■

Núria Lorente
(sopa de lletres)

Amadeu Cuadrado
(mots encreuats)

Sopa de lletres

8 sardanes d'en Josep Coll i Ferrando

F	V	J	I	P	L	J	Q	Y	E	D	S	S	R	F
U	R	L	J	O	W	M	J	K	S	S	F	P	O	G
C	F	U	V	A	P	B	A	N	Y	O	L	I	N	A
D	T	A	C	M	K	H	R	J	H	S	X	D	Q	H
M	M	L	X	N	J	R	N	R	N	A	F	R	A	B
N	X	L	P	Y	Ç	E	P	P	B	G	H	E	B	N
Y	O	E	T	H	W	D	E	L	R	U	S	A	T	K
H	S	R	A	G	M	F	L	H	S	S	I	R	M	Ç
G	X	A	H	T	A	R	O	D	I	T	L	A	N	E
T	V	P	P	L	L	Z	S	D	N	K	W	L	E	A
L	B	A	L	A	M	I	O	N	L	A	T	O	V	X
O	U	U	Q	A	U	N	A	D	R	O	C	D	N	S
N	P	I	N	F	U	M	T	O	D	G	J	O	X	Z
D	L	L	E	H	P	O	A	S	Y	N	B	C	A	R
W	G	O	T	R	H	L	E	D	I	P	R	L	G	T
F	V	J	M	A	Ç	N	A	D	R	O	C	E	R	O

O	R	E	C	O	R	O	A	N	C	W	V	A	F	E
I	G	T	R	P	I	D	E	T	H	R	I	O	G	M
V	A	C	R	N	A	S	A	O	H	E	T	D	L	
Z	X	O	T	G	O	D	I	W	E	N	I	P	N	
S	N	O	C	O	R	D	A	V	N	U	O	U	O	
X	A	O	I	V	T	N	O	T	W	V	A	V	R	
V	E	T	M	X	N	D	S	Z	T	T	P	A	T	
X	N	V	T	I	I	D	O	R	A	V	H	X	G	
Ç	W	I	S	S	H	T	F	F	W	G	V	A	S	
K	I	V	S	U	N	T	E	D	W	H	I	O	L	
H	N	C	H	G	R	E	P	E	L	X	N	N	B	
H	O	X	S	S	H	J	R	R	J	X	W	W	A	
D	T	A	C	K	K	H	R	W	W	X	C	A	D	
N	A	I	O	T	O	T	A	B	A	P	V	A	G	
U	R	L	J	O	J	O	W	M	O	S	F	P	O	
F	V	J	M	A	Ç	N	A	D	R	O	C	E	R	O

V	S	V	T	V	V	C	V	I	T	V	I	V	I	V
S	S	E	N	O	R	I	G	U						
S	V	C	R	V	T	R	V	U	D					
V	I	T	P	T	S	T	R	S	E	S				
C	R	V	P	T	I	R	R	E						
V	A	I	A	V	U	G	I	V						
V	R	E	T	V	A	V	I	N	C	V				
T	E	N	A	C	V	T	I	I	R	A	V	A	V	
P	P	P	C	V	D	S	I	S	S	L	S			
S	S	S	S	U	S	R	R	E	N	T	E	R	E	
C	E	R	V	I	A	D	E	T	E	R				

Solucions:

Mots encreuats

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

Horizontals: 1. Població del Gironès a la vora del riu Ter (3 mots). 2. Hi és tot. La Senyora d'en Putin ho és. 3. L'Elsa no té ni cap ni peus. Ciutat andalusa, de corcoll. El partit d'en Rajoy. 4. Del revés, remenar el foc perquè no s'apagui. Aquesta població no és la del Maresme, sinó d'Adri, al Gironès. 5. Peruà posat desquenes. A l'entrada de Salt. Capçalera que ha fugit de dins de la capça. 6. Població del Gironès. 7. El símbol d'aquest metall és Er. Centre urbà de Celrà. Pot ser aquàtic, zoològic o d'artilleria o bé situat dins de l'aparcament. 8. Cadena radiofònica. Inicialment pertanyen a Sebastià Torrent Juvanteny. Fa un embolic a Madrid. 9. Municipi del Gironès especialista en Ceràmica. Música sagrada, de corcoll. 10. La segona de la quarta. La capital d'aquesta comarca, és Girona. A la sortida del Gironès. 11. La pàtria d'Ulises. Població del Gironès amb estació de tren.

Verticals. 1. Població del Gironès amb estació de tren. L'esport més fred i el més Relliscós. 2. Posareu a dins de saques. A la sortida de Salt. 3. Rot desoxigenat. Agarboni de corcoll. 4. Senyal d'una cosa destruïda, extingida. No sap què fer-ne dels diners. 5. Aniria. La podem trobar pel mig d'Aiguaviva. Música, Pintura, Escultura... però del revés. 6. Centre urbà de Cervià de Ter. Centre urbà de Cadis. Població del Gironès enganxada amb Girona. El cor del Gironès. 7. L'enemic a mort de Sant Jordi. A Aiguaviva se'n troben dues com aquesta. Inicialment pertanyen a Josep Anton Nadal Fornells. 8. Eucaliptus que no ha acabat de créixer. Arrel. 9. Tos desoxigenada. Posaven ascles, estelles, començant per la part de sota. 10. Tindria esperança d'aconseguir alguna cosa. La més trencadissa de l'abecedari. 11. S'emporta algú amb violència. Aquesta població, sembla que hauria de ser de La Selva, però pertany al Gironès. ■

Butlleta de Subscripció

Envieu-la a l'apartat 50, 17430 Santa Coloma de Farners.
Si ho preferiu, també podeu fer-nos arribar les dades al fax 972 84 18 12
o bé per correu electrònic a josepm@cantalozella.cat

Nom:

Telèfon:

Adreça:

Codi Postal i població:

DNI:

Adreça electrònica (si en teniu):

Dades bancàries:

Entitat	Oficina	DC	Núm. compte
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

(Ompliu tots els espais)

(signatura)

A ____ d ____ de 20__

Segons el que dicta la Llei Orgànica 15/1999 de protecció de dades de caràcter personal, l'informem que les dades facilitades seran incorporades a un fitxer automatitzat per tal de donar servei i resposta a la subscripció que ha demanat. En el cas de voler exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació o oposició ha de dirigir-se a Grup d'Informadors Sardanesistes de Catalunya, adreça: c/ Racolta de Dalt, 9 17850 Besalú.

escola de sardanes

36 ANYS

Fem 36 anys i desitgem que els seus fills de 6 a 14 anys s'ho passin bé amb nosaltres i aprenguin de franc a ballar sardanes.

Ara ja els pots inscriure en qualsevol dels nostres centres comercials (planta infantil), del **18 de febrer al 8 de març**.

Les classes començaran el 9 de març, tots els dissabtes, de 10.30 a 12.30 h, a la **plaça de Catalunya de Barcelona**.

Més de 21.000 nens i nenes ja han participat en l'Escola de Sardanes d'El Corte Inglés.

Els esperem!

PLANTA INFANTIL